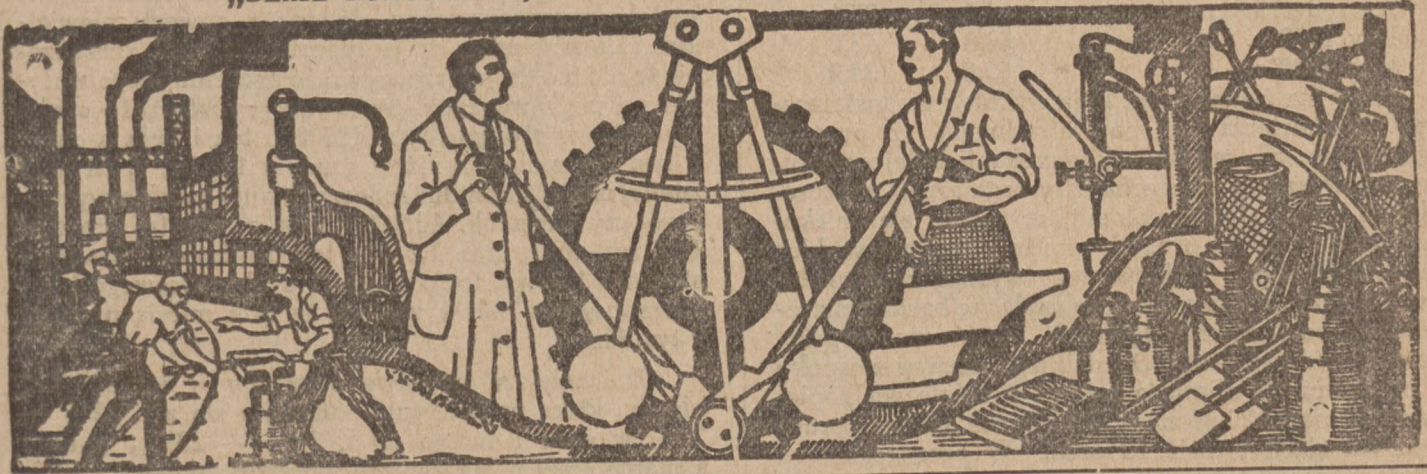

RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA” ♦ „POSTĘPY W PRZEMYSŁE” ♦ „DZIAŁ SAMOCHODOWY”
„DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY” ♦ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH”

PRZEDPŁATA
Kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko
w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach
w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na
stronie ostatniej

Nr. 13

Poznań, 30 marca 1929

Rok IX

Przedruk artykułów dozwolony jedynie za podaniem źródła.

Z okazji Świąt Wielkanocnych

*składamy wszystkim naszym Szanownym Czytelnikom, Inserentom i Przyjaciółom
najszczerze życzenia*

„Wesołego Alleluja!”

REDAKCJA

Hutnictwo i przemysł metalowo-maszynowy w lutym 1929 roku

(Według sprawozdania Banku Gospodarstwa Krajowego.)

HUTNICTWO.

Żelazo i stal. Również dla hutnictwa żelaznego był luty okresem niepomyślnym. Obroty w handlu żelazem były bardzo słabe. Wieś wstrzymywała się z zakupami ze względu na fatalny stan dróg i niekorzystne położenie finansowe. Trudności pieniężne, w jakich się znajduje wiele przedsiębiorstw budowlanych, odbijają się również ujemnie na handlu wyrobami żelaznymi. Wskutek tego zamówienia, dokonane w Syndykacie Hut Żelaznych przez handel hurtowy, zmniejszyły się w porównaniu ze styczniem o przeszło 50 proc. do niespełna 18 tys. ton. Mniejszy spadek wykazują zakupy przemysłu metalowego, o około 4 tys. ton. Zwięk-

szyły się w tej branży zlecenia fabryk śrub i fabryk drutu i gwoździ, znacznie mniej zamówiły natomiast cynkownie. Główną przyczyną słabego zbytu wytworów hutniczych w lutym był jednak prawie zupełny brak zamówień rządowych, które wynosiły w tym miesiącu zaledwie 3,2 tys. ton, czyli o 23 tys. ton mniej niż w poprzednim miesiącu. W ogólnej sumie przydzielił Syndykat hutom tylko około 35,6 tys. ton dostaw, t. j. o 47 proc. mniej niż w styczniu b. r., oraz w lutym ub. r. W porównaniu ze styczniem b. r. zmniejszyły się zamówienia we wszystkich prawie grupach wytworów hutniczych za wyjątkiem żelaza formowego, walcówki i blach grubych, które wykazały pewną poprawę zbytu.

Pogorszenie sytuacji finansowej w kraju odbiło się również na płatnościach w obrotach Syndykatu, który zmuszony był rozszerzyć kredyty w rachunkach otwartych swej klienteli (obecnie do około 28 milj. zł). Stosunek wpływów gotówkowych do wekslowych kształtował się w ostatnim kwartale następująco:

	Gotówka	Weksle
grudzień 1928 r.	62,0	38,0
styczeń 1929 r.	64,9	35,1
luty 1929 r.	56,8	43,2
luty 1928 r.	65,8	34,2

Wysyłka żelaza z hut była wskutek niedostatecznego podstawiania wagonów utrudniona. Z powodu częściowego zahamowania komunikacji kolejowej surowce i tworzywa nie dochodziły regularnie, w szczególności ruda, żłom i dolomit, co odbiło się niekorzystnie na samym procesie produkcyjnym wysokich pieców i stalowni. Wskutek tego wytwórczość zakładów hutniczych w lutym zmniejszyła się bardzo znacznie, zarówno w sumach ogólnych, jak również w przeliczeniu na dzień pracy. Spadek produkcji w stosunku do poprzedniego miesiąca wynosi w dziale wielkopieczowym przeszło 20 proc., w stalowniach około 18 proc., w walcowniach prawie 15 proc. W poszczególnych gałęziach wyprodukowano następujące ilości:

	Wysokie piece	Stalownie	Walcownie
przec. mies. 1913 r.	85,9	138,4	99,9
w lutym 1928 r.	54,5	102,4	80,7
w grudniu 1928 r.	57,5	128,4	86,6
w styczniu 1929 r.	60,5	145,4	95,3
w lutym 1929 r. *)	47,5	119,5	81,6
w % przec. mies. 1913 r.			
w lutym 1928 r.	63,4	74,0	70,0
w grudniu 1928 r.	67,0	92,8	84,0
w styczniu 1929 r.	70,4	105,1	95,4
w lutym 1929 r.	55,3	86,4	81,7

W porównaniu z lutym 1928 r. znacznie spadek wykazuje tylko wytwórczość surowki żelaznej, podczas gdy zatrudnienie stalowni i walcowni przedstawiało się w bież. roku korzystniej.

*) Tymczasowe dane przybliżone.

4-ro i 6-cio kątno oraz karbowane 7153
Tkaniny metalowe - siatki rabcowe i t. p.
 Ceny konkurencyjne. Dostawa terminowa.
 P. T. Odsprzedawców prosimy żądać specjalną skalę rabatową
„DRUTOWNIA - POZNAŃ” Fabryka siatek i płotów drucianych
 dawn. R. MATUSZEWSKI i S-ka.
 Poznań, św. Marcin 45 a II. ptr. tuż przy ul. Gwarnej

Cynk i ołów. Na europejskich rynkach cynku panował w miesiącu sprawozdawczym spokój, a cena cynku surowego na giełdzie londyńskiej wahała się — podobnie jak w poprzednim miesiącu — około poziomu 26½ £ za tonę angielską, jednak przy tendencji nieco mocniejszej. Przewidziane przez porozumienie brukselskie ograniczenie produkcji tego metalu w Europie o 10 proc. zostało przez wszystkich członków kartelu przeprowadzone. Jednak z powodu niewielkich zakupów przez kraje importujące cynk, zarządzenie to nie mogło jeszcze wywrzeć znaczącego wpływu na poprawę ceny. Światowa wytwórczość cynku wynosiła w styczniu b. r. 135 tys. ton i była o około 2 tys. ton mniejsza niż w grudniu 1928 r. Z powodu zmniejszonej ilości dni roboczych huty polskie wytworzyły w lutym ok. 10,7 tys. ton cynku (w styczniu 12,7 tys. ton), oraz 1,2 tys. ton blachy cynkowej (w styczniu 1,5 tys. ton). Eksport cynku surowego i rafinowanego z Polski wynosił w tym miesiącu około 9 tys. ton.

Znaczniejszą poprawę osiągnęły w lutym ceny ołowiu, które w Londynie podniosły się z £ 22¼ — 22½ w dniu 1 lutego do £ 23¾ — 23¹³/₁₈ w dniu 1 marca 1929 r. Na wzrosty wpłynęły głównie wzmożone zakupy przemysłu amerykańskiego, oraz znaczniejszy spadek dowozu ołowiu australijskiego. Również światowa produkcja ołowiu zmniejszyła się z 163,3 tys. ton w grudniu 1928 r. do 156,7 tys. ton w styczniu b. r. Korzystając z polepszenia konjunktury zbytu, zwiększyły nasze huty ołowiu swą wytwórczość w lutym do około 1,9 tys. ton.

Przemysł metalowo-maszynowy. Stan zatrudnienia metalowego przemysłu przetwórczego za wyjątkiem fabryk maszyn rolniczych jest w b. r. znacznie wyższy niż w r. ub. Według tymczasowych danych pracowało w większych zakładach wytwórczych tej branży (ponad 20 robotników) w końcu stycznia b. r. prawie 116 tys. robotników, wobec niecałych 100 tys. w tym samym okresie 1928 r. i około 104 tys. w końcu lutego ub. r. Pomimo zwiększonej produkcji pogorszyło się jednak poważnie położenie finansowe w licznych zakładach, szczególnie w wytwórniach maszyn i narzędzi rolniczych. Fabryki posiadają wielkie ilości długoterminowych weksli za dostawy, dyskont których jest bardzo trudny lub zupełnie niemożliwy, a wypłacalność klienteli tego działu przemysłowego stale się pogarsza. W dodatku silne mrozy i opady śnieżne utrudniały normalny przebieg wytwórczości i wyrażały w licznych zakładach większe straty w urządzeniach fabrycznych.

Fabryki maszyn rolniczych już od czterech miesięcy pracowały przy ograniczonym ruchu na skład. Stan napływających obecnie zamówień jest znacznie gorszy, niż na początku zeszłorocznego sezonu wiosennego i letniego, przyczem odbiorcy płacą tylko wekslami o dłuższych terminach, z których duża część musi być w dodatku prolongowana. Eksport maszyn na najbliższe rynki (Rumunja, Turcja, kraje bałtyckie), który już przedtem był nieznaczny, ostatnio prawie zupełnie ustał. Sezon martwy w fabrykach drutu, gwoździ, okuć i innych drobnych wyrobów metalowych z powodu długotrwałej ostrej zimy trwał w b. r. jeszcze przez cały luty i początek marca. Silne mrozy spowodowały również pogorszenie sytuacji w odlewniach metalowych. Stan zatrudnienia w fabrykach maszyn elektrycznych i przyborów elektrotechnicznych jest w dalszym ciągu dobry. W warunkach pomyślnych pracują również wytwórnie obrabiarek.

BANK WZAJ. UBEZPIECZEŃ | **T-wo WZAJ. UBEZPIECZEŃ**
 ROK ZAŁ. 1873 | OD OGNIĄ I GRADOBICIA
 ROK ZAŁ. 1920

TELEFON 1487 W POZNANIU ŚW. MARCIN 61

Jest zakładem czysto-polskim

zawiera ubezpieczenie: na życie, od nie-
 szczęśliwych wypadków, od odpowiedzial-
 ności cywilno-prawnej, od ognia, od gradobicia,
 od kradzieży z włamaniem oraz ubezpieczenia
 samochodowe. Oparta o zdrową reaseku-
 rację zagraniczną daje wszelkie gwarancje
 najakuratniejszego wypełnienia zobowiązań.
 Zbiór składek za rok 1927 przeszło zł 13.700.000

Oddziały: w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Krako-
 wie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie

Reprezentacja w Gdańsku. Reprezentacje i Agen-
 tury we wszystkich większych miastach Polski.

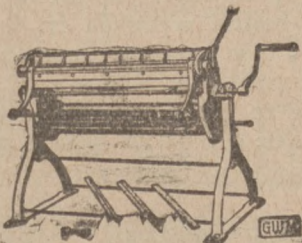
MASZyny BLACHARSKIE

*i kompletne urządzenia warsztatów
 mechanicznych*

Sickmaszyny, Zawijarki, Okrąglarki,
 Cyrkularki, Nożyce arkuszowe,
 ręczne i na zapęd, prasy i sztance
 na każde ciśnienie i wszelkie
 przybory z nimi związane

Nowoczesna
 konstrukcja
 Ceny kon-
 kurencyjne

Silne
 solidne i
 precyzyjne
 wykonanie

Oferty wysyła się na żądanie bezpłatnie!

W. GIERCZYŃSKI i S-KA
 Poznań, św. Marcin 13 7078

FABRYKA MASZYN BLACHARSKICH

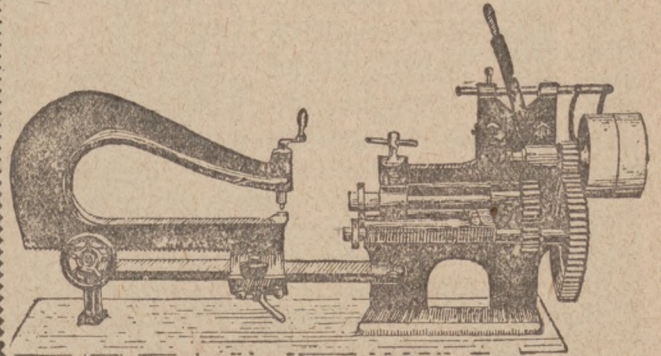
M. MATUSZEWSKI :: POZNAŃ

BIURO: św. Marcin 27 FABRYKA: Dąbrowskiego 90

TELEFONY: 4045 i 1328

6994

WYRABIA:

**KRAWĘDZIARKI - ZAWIJARKI - OKRĄ-
 GLARKI - WYGNATARKI - CYRKULARKI
 NOŻYCE ARKUSZOWE NA ZAPĘD I NOŻNE**

I WYKONUJE RÓWNIŻ WSZELKIE PRZY-
 KROJE PODŁUG NADEŚLANYCH WZORÓW

DĄBROWSKI PRZEMYSŁ DRUCIANY

BRACIA KLEIN

W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

TELEFON NR. 91 i 291

WYKONUJE:

Łańcuchy

elektrycznie spawane i patent „Viktor“

Sprężyny

do mebli, stalowe, miedziowane

Nakrętki

i pokładki wszelkiego rodzaju

Gwoździe - Śruby

Nity - Drut

wszelkiego rodzaju

7198

Dobrym zbytem cieszyli się nadal wyroby walcownicy metali oraz śruby i nity, podczas gdy ruch w fabrykach konstrukcyj żelaznych, oraz wyrobów kotlarskich i ślusarskich nieco osłabł. Zmalały również zamówienia na maszyny i aparaty cukrownicze. W dziale taboru kolejowego wystarczające zatrudnienie mają warsztaty wagonów osobowych; wagonów towa-

rowych zamawia się natomiast mało. Produkcja fabryk lokomotyw utrzymana na poziomie z ub. r. Położenie wytwórni maszyn włókienniczych jest niejednolite. Korzystniej zaopatrzone są w zamówienia zagraniczne fabryki bielskie, podczas gdy w okręgu łódzkim nastąpiło pewne pogorszenie stanu zamówień i wypłacalności odbiorców.

Europejski rynek żelazny w styczniu 1929 r.

Sytuacja na niemieckim rynku przemysłowym uległa w styczniu dalszemu pogorszeniu, o czym świadczy wzrost bezrobocia, które w dn. 15. 1. 1929 r. obejmowało 2 029 000 osób, wobec 1 702 000 w dn. 31. 12. 1928 r.; w ciągu więc 15 dni bezrobocie wzrosło o 19 proc. Pomimo tego niekorzystnego położenia, zatrudnienie hut w styczniu nie było najgorsze.

Względnie dobrą wytwórczość hut w porównaniu z innymi przemysłami przypisać należy dużej ilości obstalunków, jakie nagromadziły się i nie zostały jeszcze wykonane z czasów lokautu w hutnictwie zachodnim. Między innymi istnieje duży obstalunek na rury dla hanowerskiego rurociągu gazowego. Pozatem koleje dały obstalunki duże na styczeń i luty, a że były również zaległości z poprzednich czasów, huty są więc zabezpieczone na dłuższy czas w obstalunki nawierzchni kolejowej. Nieco gorzej było z żelazem budowlanym skutkiem okresu zimowego.

Również niezłe były na styczeń obstalunki zagraniczne, które po przerwie świątecznej w grudniu zaczęły napływać w zwiększonej ilości.

Stan rynku poszczególnych ważniejszych wytworów hutniczych był następujący (ceny podane są w Rmk. za 1 000 kg).

Wewnętrzny zbył surówki po dawnemu był niezadowolający. Zainteresowanie ze strony odlewni i fabryk maszyn było nikłe. Ceny wewnętrzne wynosiły: surówka odlewnicza Nr. I loco Oberhausen 86,50, Nr. III 82, hematytowa 87,50, ferromangan 80 proc. loco stacja odbiorcza 270—280, ferrosilicium 75 proc. (j. w.) 423—418. Półwytwór walcowany miał wewnątrz kraju zbyt słaby. Eksport poprawił się nieco zarówno ilościowo, jak i co do ceny. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki surowe loco Dortmund lub Ruhrort 104, bloki podwalcowane 111,50, kęsy 119, platyny 124. Na żelazo kształtowe zapotrzebowanie krajowe, skutkiem wstrzymania wszelkiego budownictwa z powodu ostrej zimy, było niedostateczne. Zapotrzebowanie zagranic. podniosło się, ceny jednak nie poprawiły się. Cena wewnętrzna loco Oberhausen wynosiła 138, loco Neunkirchen-Saar 132. Również i w obicie żelazem sztabowym panował spokój dla tej samej przyczyny. Eksport trochę się polepszył, ceny przysięm podniosły się o parę szylingów. Cena wewnętrzna wynosiła (j. w.) 141, wzgl. 135. W dziale wytworów nawierzchni kolejowej napłynęły większe obstalunki, zapewniające dobre zatrudnienie hut. W dziale bednarki zamówienia wewnętrzne, zarówno jak i eksportowe

wzrosły. Ceny wewnętrzne wynosiły: loco Oberhausen 164, loco Hamburg-Saar 160. W dziale blachy grubej brak było zamówień krajowych. Eksport przedstawiał się nieco lepiej. Blachą średnią zajmowano się mało. W dziale blachy cienkiej zamówienia były większe, ogólnie jednak skarżono się na niskie ceny. Ceny wewnętrzne wynosiły: blacha kotłowa loco Essen 160, blacha rezerwarowa 158, blacha średnia 3 do poniżej 5 mm. 165; blacha cienka 1 do 3 mm. i poniżej 1 mm. 160—165. W dziale rur koniunktury się pogorszyły, zamówienia wewnętrzne obniżyły się. Od 7 stycznia rury poniżej 38 mm. zewn. średn. doznały dosyć znacznego obniżenia ceny. Zamówienia zagraniczne pozostały na poziomie poprzedniego miesiąca.

Położenie na francuskim rynku żelaznym przedstawiało się bardzo dodatnio. Położenie hutnictwa francuskiego uważane jest za bardzo mocne, gdyż z jednej strony huty niemieckie są zmuszone do ograniczenia swego wywozu dla zaspokojenia własnego rynku, z drugiej zaś strony huty belgijskie miały do pokonania trudności, wynikłe ze wzrostu kosztów własnych skutkiem podwyższenia robocizny. Pewną trudnością w produkcji hut francuskich jest kwestja robotnicza, mianowicie brak robotnika, który niejednokrotnie zmusza huty do ograniczenia wytwórczości. Poważniejszą jeszcze trudnością w hutnictwie francuskim jest brak koksu. Większe koncerny hutnicze wchodzą w rozmaitego rodzaju umowy i kombinacje z kopalniami węgla i koksowniami, ażeby tylko uniezależnić się od dowozu koksu z zagranicy; jednakże, pomimo przedsięwziętych starań, hutnictwo francuskie bez koksu zagranicznego przy dzisiejszym rozwoju obejść się nie może.

Położenie na rynku surówki było w ciągu stycznia dobre. Częściowo przyczyniło się do tego podniesienie się cen na rynku angielskim, co ułatwiło francuskiej surówce konkurencję. Z drugiej strony w znacznym stopniu ożywiła się działalność odlewni. Nowozałożony związek francusko-belgijsko-luksemburski ze względu na duże zamówienia podniósł cenę zasadniczą na sh. 66,6 loco Diederhofen dla Włoch i na fr. szw. 95 loco wagon Bazyleja dla Szwajcarii. Dla sprzedaży wewnętrznej surówki fosforowej od 1 lutego cena będzie wynosiła fr. fr. 475 za surówkę odlewn. Nr. 3 loco Longwy. Cena styczniowa wynosiła fr. 450. Za surówkę bezfosforową 2,5—3 proc. Si płacono Fr. 485 za surówkę hematytową, zależnie od miejscowości fr. 575—610. Rynek półwytworu walco-

Paste do szlifowania metali • Siarczan niklu • Lakier saponowy • Aceton • Kwasy do trawienia

jak nikiel, mosiądz itd.
miękką i twardą

poleca tanio

7192

K. MAZUR, NAST., Tel. 2444 Materiały chem.-techniczne POZNAŃ św. Marcin 11 narożnik Plekar

Miedziński i Wyrzykowski

Inż.

Biuro Handlowo-Techniczne
Poznań, Plac Wolności 2 Tel. 41-84

Polecamy do dostawy z naszych składów w Poznaniu oraz z reprezentowanych fabryk:

Sp. Akc. Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich,

Warszawskiej Sp. Akc. Budowy Parowozów,
Czechosłowackiej Sp. Akc. „Huta Poldi”,
Rodakowski i Wójcicki, Fabryka Kotłów dla centralnych ogrzewań.

1. Szyny kolejowe wszelkich profili o az akcesorja do szyn po oryginalnych cenach Syndykatu, śruby łukowe, haki do szyn, zwrotnice oraz podkłady kolejowe.

2. Wagoniki do buraków wywrotki, parowozy wąskotorowe i normalnotorowe, bandaże do kół, odlewy stalowe, stal resorową i sprężynową, śruby, nity itp.

3. Stal „Huty Poldi” narzędziową, szybko-kotnącą oraz konstrukcyjną wysokowartościową.

4. Kotły wszelkich systemów i wielkości oraz do centralnych ogrzewań. 6653

EMALJARNIA

Fabryka Szylców Emaljowanych

Spółka z ogan. odpow.

KRAKÓW

ulica Dietlowska 81

Telefon nr. 47 39.

Jedyna w Kongresówce i Małopolsce.

Cenniki wysyłamy na żądanie,

7208

Fabryka Ogrzewań Centralnych i Aparatów

Inż. I. H. B. Teepe

GARNKI

kondensacyjne

jako 20-let. specjalność:
30000 sztuk w ruchu

Łódź, ul. Kopernika 40

NAJWIĘKSZA FABRYKA w POLSCE

PRZESZŁO 43000 Kw m. TERENU FABRYCZNEGO

PRZESZŁO 25000 KUB. m. WŁASNYCH ZABUDOWAŃ

Specjalność:

szczotki stalowe

Szczotki techniczne

jak szczotki cyrkiaste (szajby okrągłe, — walce listwy i t. d.

dla

fabryk metalowych, młynów, papierni, cukrowni, fabryk włókienniczych itd.

6399

PIABAMA

FABR. PENSZAJ SZCZOTEK WYROBÓW z DRZEWA
Tel. 22 BYDGOSZCZ Tel. 22

BRACIA SZAJN

Fabryka Śrub i Gwoździ S-ka Akc. w Będzinie

Telefony: 4-01, 4-02 i 4-04

WYRABIA:

GWOŹDZIE:

kwadratowe, okrągłe, papowe, nacinane, szklarskie, sufitowe, stolarskie, podkówkowe, tapicerskie (kamćwleki), tyble (Verbandstifte), bednarskie, formierskie i t. p.:

DRUT:

blankowy, żarzony, galwanizowany, ocynkowany, kalibrowany, półokrągły, podkówkowy (w kręgach i sztabach), sprężynowy, telegraficzny, kołczasty i t. p.;

Drut do autogenicznego i elektrycznego spawania w kręgach i sztabach.

Linki żelazne: zwykłe i ocynkowane.

Drut miedziany-elektrolityczny.

Linki miedziane.

WKRETKI:

(śruby) żelazne i mosiężne do drzewa: z łebkami płaskimi, półokrągłymi, 4-ro i 6-cio-kątnymi, owalnymi (soczewkowatymi) i konicznymi;

7141 b

WKRETKI:

żelazne i mosiężne do metalu: z łebkami płaskimi, półokrągłymi, owalnymi, 4-ro i 6-cio-kątnymi i t. p.;

Zatyczki (szplinty) żelazne i mosiężne;

Sztyfty szwskie (do obcasów) okrągłe i kwadratowe;

Podkółki do obcasów;

i inne wyroby metalowe.

wanego bardzo mocny. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki surowe fr. 495, kęsy fr. 590, platyny fr. 600. Również korzystnie przedstawiał się rynek żelaza walcowanego, na które popyt był bardzo duży, tak, że terminy dawane były 3 do 5-miesięczne. Ceny trzymały się mocno i w końcu stycznia wynosiły fr. 730—760 w zależności od mniej lub więcej dogodnego położenia huty. Ceny te, jak również i poniższe, rozumieją się za materiał tomasowski, gdyż materiał martenowski rachuje się o ok. 15 proc. drożej. Ceny zasadnicze wewnętrzne za 1 000 kg. loco huta wynosiły: handlowe żelazo sztabowe fr. 730—750, belki fr. 700. Zamówienia na blachę przyjmowane były w terminach ok. 8 miesięcy. Ceny podniosły się. Ceny wewnętrzne zasadnicze za 1 000 kg. wynosiły: blacha gruba zwykła fr. 850—860, blacha kotłowa fr. 950, blacha średnia fr. 880—930, blacha cienka fr. 1 200—1 300, żelazo uniwersalne fr. 750—770. Na rynku drutu panowało usposobienie mocne. Cena za drut walcówkę wynosiła fr. 850; drut ocynkowany kosztował fr. 1 400—1 500, gwoździe druciane fr. 1 300—1 400.

Podobnie, jak na rynku francuskim, usposobienie rynku belgijskiego było bardzo mocne. Zamówienia były duże i liczne, szczególnie z Norwegii i Portugalii. Pod koniec miesiąca ożywienie cokolwiek się zmniejszyło, jednakże ceny pozostawały mocne.

Na rynku surówki usposobienie była bardzo dobre. Huty były dobrze zatrudnione. Za surówkę tomasowską żądano fr. belg. 610—615. Został stworzony związek producentów surówki, do którego weszły: Francja z 41,2 proc. udziału, Belgja z 40% i Luksemburg 18,8 proc. Siedziba związku znajduje się w Brukseli. Na rynku półwytworu ożywienie było stosunkowo niewielkie. Huty pomimo to zatrudnione są dobrze. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki podwalcowane fr. 875, kęsy fr. 935, platyny fr. 1,150. Popyt na żelazo walcowane był duży i zapotrzebowanie przekraczało zdoln. wytwórczą hut. Szczególniej trudno było otrzymać żelazo handlowe w małych i średnich wymiarach. Łatwiej było o profile grubsze, gdyż tych gatunków huty posiadają dosyć duże ilości na składach. Ceny zasadnicze wewnętrzne wynosiły: żelazo sztabowe fr. 1 095—1 100, belki normalnych profili fr. 940, żelazo kątowe fr. 975, okrągłe i czworokątne żel. 5 i 6 mm fr. 1 200, drut-walcówka fr. 1 125. Na rynku bla-

chy usposobienie było mocne. Blacha cienka miała do przewyciężenia silną konkurencję angielską. Pod koniec stycznia wzmocnił się rynek blachy grubej dzięki powrotowi kupców holenderskich, którzy zawzięci byli poważnymi odbiorcami. Zasadnicze ceny wewnętrzne wynosiły w końcu miesiąca: blacha 5 mm. i więcej fr. 1 125, 3 mm. fr. 1 175, 2 mm. fr. 1 125, 1 mm. fr. 1 290, pół mm. fr. 1 600.

Pierwsza połowa stycznia była na angielskim rynku żelaznym tak dobrze jak stracona, skutkiem zwyczajnie większości hut wstrzymywania pracy na czas inwentarzy i uskuteczniania większych remontów. W II połowie stycznia położenie rynku poprawiło się w porównaniu do grudniowego. Obstalunki zaczęły napływać w zwiększonej ilości zarówno ze strony handlu, jak i ze strony budowy okrętów i kolei.

Transakcje wywozowe były dosyć ograniczone.

Na rynku surówki w II połowie miesiąca interesy się ożywiły. W Środkowej Anglii huty okr. Derbyshire podniosły swoją cenę z sh. 60 na 61 loco wagon huta; w okr. Northamptonshire pozostawała bez zmiany cena sh. 55 6—56.

Ceny surówki Derbyshire odlewniczej Nr. III wahały się od sh 60 do 62 6. Cena surówki zasadowej wynosiła sh 59—60/-. Surówka Cleveland wynosiła sh 66/-. Surówka hematytowa płacona była po sh 70/—71/-, wszystko loco wagon huta za 1 016 kg. Duże ożywienie panowało na rynku półwytworu walcowanego, dla którego ceny zarówno brytyjskie, jak i wywozowe trzymały się mocno. Wewnętrzne ceny wynosiły: za kęsy £ 6.5.0, za platyny £ 6.2.6. Na rynku wytworu walcowanego gotowego zapotrzebowanie było nieznaczne. Pod koniec marca sytuacja poprawiła się, tak, że cena na żelazo handlowe sztabowe podniosła się z £ 7.10.0 do £ 7.12.6. Konkurencja kontynentu była bardzo silna, gdyż cena kontynentalna na to samo żelazo wynosiła £ 6.3.0. Pod koniec miesiąca jednak konkurencja ta znacznie osłabła głównie wskutek długich bardzo terminów, jakie dawały huty kontynentalne. Ceny wewnętrzne za drut-walcówkę wynosiły £ 7.12.6. Na rynku białej blachy panował spokój. Cena utrzymywała się sh 18/- za normalną skrzynkę 20 × 14. Zwraca uwagę powstawanie nowych zakładów w tej gałęzi. Na 13 tygodni w kwartale fabryki blachy białej pracują 10 tygodni.

Z ŻYCIA ORGANIZACJI

Zebranie Koła Żelazniaków Pomorza

W niedzielę, dnia 7 kwietnia r. b. o godz. 3-ciej po poł. w biurze Centrali Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu w Grudziądzu (ul. Wybickiego 39, II. ptr.), odbędzie się zebranie Sekcji Żelazniaków Pomorza przy tymże Związku.

Porządek dzienny:

1. Sprawozdanie z zebrania Stowarzyszenia Kupców Handl. Żel. na Województwo Poznańskie i Pomorskie z dnia 15 grudnia 1928 r.
2. Sprawa zaliczenia żelazniaków do kategorii A i B. (lista z dnia 22 grudnia 1928 r.).
3. Sprawa wyborcza radców do Izby Przemysłowo-Handlowej w Grudziądzu.
4. Wybór przewodnictwa Sekcji.
5. Dalsza akcja zrzeszeń kupieckich w sprawie ob-

niżenia podatku obrotowego wobec sytuacji, jaka wytworzyła się w związku z ustąpieniem Ministra Skarbu Czechowicza.

Podając powyższe do wiadomości WPanów, uprzejmie prosimy o wzięcie udziału w tem zebraniu.

Wspomnienie pośmiertne.

Po krótkich, lecz ciężkich, cierpieniach, w 65 roku życia, zasnął w Panu dnia 23 b. m.

hrabia
św. p.

Edwin Henckel von Donnersmarck
na zamku Nako Śląskie,

Wiceprezydent niżej podpisanego Towarzystwa

W smutku pogrążeni stoimy nad trumną Zmarłego, dla którego serca nasze ożywione były zawsze szczerą czcią i miłością, Jego szlachetny charakter i Jego dobroć pozostaną zawsze w naszej pamięci.

Tarn. Góry (Karlusowice), dnia 25 marca 1929.

The Henckel v. Donnersmarck Beuthen
Estates Limited.

„WIEPOFANA“

**Wielkopolska Odlewnia
Fabryka Narzędzi i Maszyn**
Towarzystwo Akcyjne

Poznań - ul. Dąbrowskiego 81. - Tel. 61-56

1) Tokarki precyzyjne

szybkotnące, model TN 180, wzniesienie kłów 180/280, rozstawienie 1000, 1500, 2000 i 2500 mm.,

2) tokarki precyzyjne

szybkotnące, model TJ 180, jednokołowy napęd, łoża pryzmatyczne, rozstawienie kłów 1000 i 1500 mm.,

3) tokarki

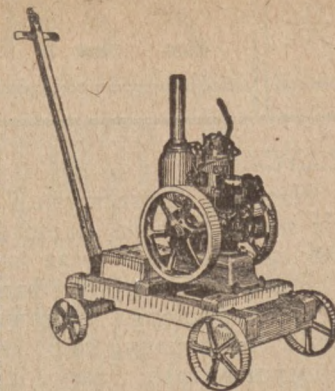
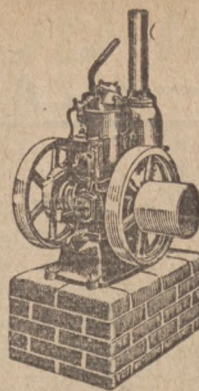
typu ciężkiego, model T 300, łoża pryzmatyczne, wzniesienie kłów 300/750, rozstawienie 1500 i 2500 mm.,

4) gryzarki obwiedniowe

do gryzowania koła zębach prostych, skośnych i ślimakowych,

5) wiertarki

słupkowe i stołowe, oraz szlifierki słupkowe i stołowe. 6973

Motory ropne 6 KM.

stacyjne i przewoźne

Młocarnie motorowe z pełnym czyszczeniem
Imadła równoległe i maszynowe, szerokość szczęk 60-200 mm.

Piły mechaniczne do rżnięcia żelaza
Części do maszyn żniwnych
poleca

„Motor Polski“ Spółka Akcyjna w Żninie

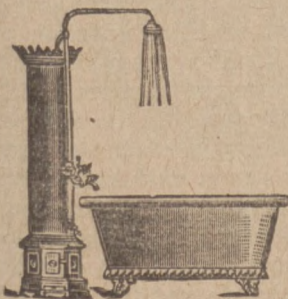
Adres telegr. „Motor“

Telefon nr. 82
7139

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w dziale maszyn rolniczych.

A. STANEK

specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.
Telef. 33-50, Zał. w r. 1902

6847

Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty

Maszyny

i okucia budowlane
(specjalność: „Baskwile“)

wykonuje

Firma JAN BRODA

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441 I 1442

Adres telegraficzny: „BRODABIURO“

PALENISKA

do lokomobil i lokomotyw płużnych
ściany gardzielowe, **ściany** sitowe

oraz wszelkie prace
kotlarskie

wykonuje

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.

FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA

Poznań

św. Wawrzyńca 36

Telef.: 6117, 6950

Adr. telegr.: Centropług

7052

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

FRANCJA.

Napięcie w przemyśle i handlu węglowym pozostaje nadal znaczne, mimo że importerzy węgla angielskiego rozwijają coraz większą ruchliwość.

Ruch w przemyśle i handlu branży żelaznej notuje dalsze postępy. Wprawdzie ruch eksportowy pozostaje bez zmiany; zato zapotrzebowanie na rynku krajowym wzrasta i zapowiada się bardzo pomyślnie. Wielki wpływ na kształtowanie się tutejszego rynku wywiera związek eksporterów rudy hematytowej, który chociaż urzędowo ma rozpocząć swą działalność dopiero od pierwszego kwietnia, w rzeczywistości jednak daje się konsumentom żelaza we znaki. Obecnie notują za tonę:

Żelazo thomasowe sztabowe 750 do 770 fr.;
żelazo martenowskie sztabowe 840 do 870 fr.;
otoczki żelazne 790 do 800 fr.;
żelazo okrągłe do śrub 780 do 785.

Mniej pomyślnie powodzi się fabrykantom drutu, który kosztuje tu fr. 130 do 145 za 100 kg. Cierpi on usilnie od zagranicznej konkurencji, zwłaszcza St. Zjedn. Am.

BELGJA.

Na posiedzeniu Międzynarodowego kartelu stali surowej dnia 14 marca w Brukseli ustanowiono roczną produkcję stali na sumę 31 287 000 ton. Kontyngent zatem został podwyższony o dwa miliony ton. Niemiecki wniosek o podwyższenie kontyngentu wywozowego na rok bieżący z 300 tys. ton do 350 000 ton został przyjęty.

Dowiadujemy się również, że na ostatnim posiedzeniu międzynarodowego kartelu przemysłu szynowego przystąpił do tegoż kartelu przemysł szynowy St. Zjedn. Am., jako grupa samodzielna. Akt ten ma jednak tylko teoretyczne znaczenie, gdyż w istocie półn.-am. przemysł szyn nawet po wystąpieniu z międzynarodowego związku w r. 1926, które nastąpiło jedynie ze względu na antitrustową politykę rządu St. Zjedn. Am., utrzymywał z nim stały kontakt i wspólne prowadził interesy. Jaki kontyngent produkcji przyznano przemysłowi półn.-amerykańskiemu, dotychczas niema bliższych danych. Przypuszcza się jednak, że przyjęcie amer. producentów szyn do kartelu międzynarodowego nastąpiło na zwykłych warunkach, bez specjalnych ustępstw i przywilejów.

AUSTRJA.

DHD donosi z Wiednia, że stan zatrudnienia w przedsiębiorstwach hutniczych żelaznych i stalowych, jak i na kopalniach węgla związku „Alpine Montan-Gesellschaft” jest bardzo dobry, a otwarte zamówienia zapewniają pracę intensywną na długi czas. Głównym dostawcą zamówień jest rząd, a właściwie koleje państwowe, które mają bardzo wielkie zapotrzebowanie na ciężki materiał nawierzchni. W roku bowiem bież. na 450 km. toru mają być przebudowane i założone ciężkie szyny i odpowiednie podkłady. Dalej wiele materiału pochłona projektowane budowy nowych mostów kolejowych i przebudowa starych. Fabryki maszyn i wagonów pracują nad uzupełnieniem taboru kolejowego.

Dnia 15 kwietnia roku bieżącego ma nastąpić podwyżka cen żelaza. W sprawie tej Związek producentów żelaza w Austrii przesłał już hurtownikom odnośne zawiadomienie. Narazie wysokość podwyżki nie została jeszcze podana.

W roku ubiegłym położenie austriackiego przemysłu było pomyślne; świadczy o tem wzrost produkcji w porównaniu do roku 1927. Ogółem wyprodukowano:

w r. 1927 — 1928

435 404 — 457 911 ton surówki żeliwnej,
551 216 — 635 657 ton surówki stalowej,
396 033 — 496 174 ton wyrobów walcowanych.

Nadwyżkę skonsumował rynek krajowy, a nawet i więcej, gdyż wywóz surówki żeliwnej np. spadł w roku 1928 z 80 709 ton (r. 1927) do 62 108 ton, mimo że produkcja podniosła się o 22 507 ton.

CHINY.

Ostatnie dziesięciolecie — okres powojenny — nie zostało zaznaczone żadnym postępowaniem w tutejszym przemyśle żelaznym; przeciwnie produkcja krajowa żelaza stale obniża się i spada. Wynosiła ona w roku 1916 — 355.7 tys. ton, w r. 1920 — 257.6 tys. ton, w r. 1923 — 173.4 tys. ton, w r. 1924 — 160.5 tys. ton, w r. 1925 — 199.6 tys. ton, zato niepomierne wzrósł w tym samym okresie import żelaza i stali gotowej, mimo, że w tym samym czasie wskutek założenia nowych hut i rozszerzenia starych wytwórni surówki żelaza, zdolność produkcyjna zakładów krajowych podniosła się o circa 25%. W roku 1925 oceniono tę nową siłę produkcyjną na 1 milion ton rocznie, gdy w roku 1921 obliczano ją tylko na 700 000 ton rocznie.

Głównym powodem upadku produkcji jest jej nierentowność, z powodu zbyt wielkich kosztów produkcyjnych; huty bowiem i fabryki pracują systemami przestarzałymi; brak nowoczesnych ulepszeń technicznych decyduje o ich żywotności. Mylnem byłoby jednak przypisywanie tego stanu niedołężności zarządów fabryk albo opieszałości rządu chińskiego. Wina ponoszą raczej mocarstwa ochronne, które dotychczas stanowiły w sprawie cel i kierowały chińską polityką celną. Wykorzystały one swoją przewagę i doprowadziły chiński przemysł hutniczy do upadku. Stan finansowy przedsiębiorstw znów nie pozwalał na inwestycje dla modernizowania i zrjonalizowania przemysłu i produkcji żelaznej. Nie mógł zatem i nie może opierać się współzawodnictwu wyrobów przemysłowych zagranicznych, a zwłaszcza państw ochronnych.

Odbija się to również na dalszym rozwoju kopalnictwa rud żelaznych, które pracuje coraz więcej dla eksportu, a coraz mniej dla hut własnych. W jakim stopniu dokonał się w o statnich latach przewrót struktury przemysłu żelaznego w Chinach świadczą również dane produkcji i eksportu rud żelaznych, których w r. 1916 wydobyto 1 338.5 tys. ton, wywieziono 304.3 tys. ton (22.7%), w r. 1920 wydobyto 1 866.0 tys. ton, wywieziono 672.2 tys. ton (36.0%), w r. 1923 wydobyto 1 733.2 tys. ton, wywieziono 733.6 tys. ton (42.3 proc.), w r. 1924 wydobyto 1 765.7 tys. ton, wywieziono 846.8 tys. ton (48.0%), w r. 1925 wydobyto 1 519.0 tys. ton, wywieziono 815.9 tys. ton (53.0%).

(Zebrał i opracował P. W.)

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE
i DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań Plac Wolności 14 a
Tel. 4010 i 4011

Katowice ul. Słowackiego 24
(dom własny)
Tel. 1321 i 1322

Bydgoszcz ul. Dworcowa 66
Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

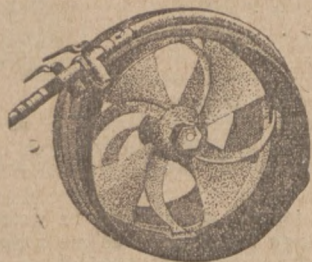
Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

Wentylatory lutniowe

dla napędu elektr. i pneumatycznego w najlepszym wykonaniu
dostarcza 6402b

„Montania” - Katowice

skr. poczt. 442.

Sieredzki & Szulc T. z o. p.

Centrala Maszyn i Narzędzi

Rok założenia 1904

Telefon 3450 **Poznań, św. Marcin 43** Telefon 3480

Polecają do natychmiastowej dostawy ze składu:

Obrabiarki do drzewa i metalu. Maszyny blacharskie. Nożyce i dziurkacze do blachy. Narzędzia pneumatyczne. Piłniki krajowe i zagraniczne. Wszelkie narzędzia. Łożyska kulkowe i samosmarujące oraz wszelkie części transmisyjne. Pasy skórzane i z sierści wielbłądziej. Tarcze i wyroby szmerglowe, krajowe i zagraniczne. Artykuły techniczne. Aparaty do spawania. Stal do różnych celów. Rury gazowe i kotłowe. Oryginalne szwajcarskie łączniki marki + G F +. Armatury, artykuły instalacyjne, śruby i nakrętki. 6122

Tow. Akcyjne

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO w POLSCE RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal” Telefon nr. 22

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kęgach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe,

LINY stalowe wydobywalne, pochylniane, prowadzące, niosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostymi, zakręcanymi i zapinanymi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krań, do okrętów, do zawias.

WKRETKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkrętki kuźe, śruby do krzesel.

SZPADLE i ŁOPATY stalowe, mołyki, skrobadła i łuczki.

WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koksu, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-tonowe i mniejsze, kolejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i kranv.

4069

Powszechna Wystawa Krajowa w r. 1929

od 16 maja do 30 września

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI PRZEWIĐUJE ROZSZERZENIE ULG KOLEJOWYCH DLA JADACYCH NA P. W. K.

W związku z ostatnim po- bytem w Poznaniu i Zbąszy- niu p. Ministra Komunikacji Kühna, który badał możli- wość daleko idących udogod- nień komunikacyjnych dla osób i grup udających się na Pow- szeczną Wystawę Krajową, do- wiadujemy się, że w Minister- stwie Komunikacji rozważany jest projekt przyznania 66% zniżki kolejowej dla robotni- ków i wycieczek organizowa- nych na ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej — zniżki, które przyznane zostały ostat- niem zarządzeniem Minister- stwa Komunikacji dla grup wycieczkowych młodzieży szkol- nej.

Dalej Min. Komunikacji, pra- gąc przyczynić się do wzmoczenia ruchu turystycznego w całym kra- ju, nosi się z zamiarem wydania określonych biletów kolejowych (2 mie- sięcznych i 2 tygodniowych), które upoważniałyby do 33% zniżki. W pła- szczyźnie rozważanych udogodnień kolejowych przewidziane jest również przyznanie roszczenia do osobnego wagonu kolejowego dla grup wycieczkowych, złożonych z 35 osób, a do osobnego pociągu dla grup wycieczkowych obejmujących 450 osób. Wycieczki takie musiałyby być zgłoszone najpóźniej na 4 tygodnie przed wyjazdem do swych Dyrekcji Kolejowych, oraz do centralnych biur wyciecz- kowych, urzędujących jedno — w Min. Komunikacji; drugie — w Po- znańskiej Dyrekcji Kolejowej.

WYCIEZKI Z BRAZYLJI NA PWK.

Jak się dowiadujemy, w Rio de Janeiro, w Brazylii, zorganizował się Komitet, celem urządzenia wycieczki dziennikarzy brazylijskich do Polski na Wystawę. Dowód to zainteresowania się w świecie Pol- ską i naszym kulturalnym i gospodarczym dorobkiem, co z uznaniem przyjąć należy.

Niewątpliwie wiele krajów obcych pociągnie ten przykład i prasa światowa rozbrzmi sprawozdaniami tego, cośmy zdziałali. A od nas zależy, aby te sprawozdania wypadły jaknajbardziej.

APROWIZACJA W CZASIE P. W. K.

Jednym z najważniejszych zagadnień związanych z PWK. jest niewątpliwie sprawa wyżywienia tych milionów gości, którzy zjadą do Poznania. Sprawa to nadzwyczaj trudna, gdyż należy zapewnić miastu wystarczający dowóz żywności i nie dopuścić do nieuzasad- nionego gospodarczo podniesienia cen. Jakże jednak zapewnić wy- starczający dowóz żywności, gdy płymna frekwencja zwiedzających Wystawę może wynosić jednego dnia 20.000, a drugiego nawet 40.000 osób? Jakże zapewnić przyzwoity poziom cen, gdy doświadczenie wskazuje, że ani ceny maksymalne ani najbardziej surowe wyroki nie są w możności uchronić konsumenta przed wyzyskiem.

Obydwie te kwestje zostały jednak w miarę ludzkiej możliwości rozwiązane szczęśliwie. Zawdzięczać to można z jednej strony tros- sce i zapobiegliwości Dyrekcji PWK., z drugiej dobrej woli i zroz- umieniu sytuacji ze strony zarządu miasta Poznania, Izby Przemys- łowo-Handlowej w Poznaniu, która rozumiejąc tak ciężkie obowiąz- ki na niej właśnie spoczywające, wydelegowała nawet dla tej sprawy specjalnego komisarza żywnościowego w osobie p. dyr. St. Macie- jewskiego, a przede wszystkim dużej lojalności reprezentantów ku- piectwa i związków gastronomicznych. Ta harmonijna współpraca powinna wydać niewątpliwie pożyteczne rezultaty.

Jakże się więc przedstawia sprawa aprowizacji?

Z całkowitą pewnością możemy dziś oświadczyć, że aprowizacja miasta Poznania w czasie Wystawy będzie dobrze zorganizowana i że zarówno ilościowo jak i jak ściowo nie pozostawi nic do życzenia. Także kwestja cen w warunkach bądź co bądź specjalnych uwzględ- niona będzie po linii interesów społeczeństwa.

Mąki i chleba będzie wśród przy zupełnie tanich cenach. Niema również obawy, ażeby mógł nastąpić brak mięsa. (Samo zapotrze- bowanie tygodniowe na świnie wyniesie około 1000 sztuk!). Liczyć się należy z nadmiarem tłuszczów. Chłodnie miejskie przyrzekły najdalej idące udogodnienia dla rzeźników. Wiele młeczarni poznań- skich, licząc się ze zwiększonym zbytem przeprowadziło rozbudowę urządzeń, ażeby zwiększyć swoją zdolność przerobczą. W jakich rozmiarach to nastąpiło dowodzi fakt, że tylko jedna z nich rozsze- rzyła swoje możliwości przerobcze z 7.000 na 16.000 litrów dziennie. Dyrekcja Kolei przyrzekła specjalne ulgi dla młeczarni podmiejskich. Jest rzeczą pewną, że cena 1 litra mleka w okresie Wystawy nie przekroczy 50 gr. Związek Gospodarczy Spółdzielni Młeczarskich za- gwarantował całkowite dostawy masła i jego solidna firma gwaran- tuje nam, że ceny masła nie pójdą w górę. Drobne braki mogą być jedynie na punkcie zaopatrzenia w ziemniaki, na które wpłynęły ujemnie silne mrozy. Dzięki Wystawie nastąpiło pewne zaintereso- wanie w handlu warzywami. Handel ten nie jest wogóle należycie zorganizowany w Polsce, a na dobytek wszystkiego miesiąc maj bywa u nas pod względem produkcji warzywniczej dość słaby. Z tego też powodu musi nastąpić sprowadzenie pewnej ilości jarzyn z zagranicy. Zaopatrzenie w ryby będzie wystarczające. Toczą się pertraktacje o urządzenie w Poznaniu — koło Solacza — basenu przechodniego. Rynek rybny zostanie także obficie zaopatrzony w pierwszorzędne gatunki królewskich ryb morskich.

Przygotowania w restauracjach poznańskich są duże. W wielu wypadkach zakupione zostały duże ilości nakryć i maszyn zapaso- wych, w innych przeprowadzono nadzwyczajne inwestycje. Ceny w restauracjach przedstawiać się będą następująco:

1) w restauracjach II. klasy:

śniadanie	1,25 zł
obiad	1,50 zł
kolacja	2,20 zł

całodzienne więc utrzymanie wyniesie . 4,95 zł

2) w restauracjach luksusowych:

śniadanie	2,00 zł
obiad	4,50 zł
kolacja	6,00 zł

całodzienne więc utrzymanie wyniesie . 12,50 zł

Podczas Wystawy ogłaszane będą w prasie codziennej i na te- renach PWK. ceny bieżące rozmaitych artykułów spożywczych oraz ceny menu w restauracjach przyjeźdnym dla orientacji i uchronienia ich od wypadków nieuczciwości.

Z przeglądu tego widać jasno, jak to zaznaczyliśmy na wstępie, że aprowizacja miasta będzie ilościowo i jakościowo dobrze organi- zowana i że ceny pozostaną naogół na normalnym poziomie gospo- darczym, a tylko wyjątkowo i w minimalnych rozmiarach ulec mogą zwyżce.

Istnieje wkońcu zupełnie uzasadniona nadzieja, że Izba Przemys- łowo-Handlowa w Poznaniu przez swoje wpływy, a kupcy i restau- ratorzy w poczuciu wielkiego obowiązku obywatelskiego, jaki na nich spada, sami zduszą wszelkie próby lichwy i spekulacji tak, że re- presje władz okażą się zbędne.

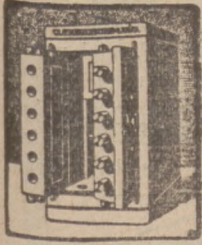
Ten stan rzeczy powinien upewnić tych wszystkich, którzy za- mierzają przyjechać na PWK., iż nie spotkają się z wyzyskiem ani z przykrościami aprowizacyjnymi.

Wystawcy

płaćcie za metraż punktualnie,
gdyż to zadecyduje o mater-
jalnem i moralnem udaniu się

Powszechniej Wystawy Krajowej

KORZYSTNE HURTOWNE ŹRÓDŁA ZAKUPU

Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
 Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34

wykonuje
 Kasy ogniotrwałe - Szafy pancerne - Kasy do
 wmurowania - Kasety podręczne - Skarbanki
 oszczędnościowe. 5511

Poidelka, karmidelka

Jaja kamforowe, podkładowe. Mączka rybia, mięsna, łuski
 z ostrego, wapienia, oraz wszelkie przybory hodowlane dla
 drobiu i żywego inwentarza — poleca:

Biuro Rolniczo — Techniczne 5568

Inż. St. Nawakowski Sp. z o.o. w Warszawie, Kredytowa 4
 Telefon 291-34. Prosimy żądać ofert i katalogów.

ARMATURE do instalacji ogrzewania centralnego:

krany-regulatory, zasuwy Peeta, odwadniacze i t. p.
 oraz
 armaturę przeciwpożarową, wodociągową i kąpielową
 w wytwornym wykonaniu polecają
Janczewski i Freymark, Warszawa, Mokotowska 49

TARKI DO PRANIA

najlepsze wykonanie 6220

„MARS“

FABRYKA WYROBÓW DRZEWNYCH

Tel. 32. LUBLINIEC (G. Ś.) Tel. 32.

BIURO SPRZEDAŻY: Katowice, ul. Słowackiego
 nr. 16. tel. 536 & 1074.

Polecam do samochodów po cenach najniższych

benzynę, benzol górnośląski

M. MRUGOWSKI, Poznań, św. Marcin 62

Benzyna — Benzol — Oleje — Smary.

Import olei amerykańskich. 678 b

Prace gryzarskie w metalu

wykonujemy szybko i tanio. Przy zamówieniu większym znaczenie ustępstwo.

BRACIA BORZYCH

Fabryka Maszyn Międzychód n. Wartą 7134

Płyty fibrowe amerykańskie

i pręty we wszystkich wymiarach, jak również prespan w arkuszach, mika, taśma izolacyjna, taśma gumowa (paraguma) etc. etc. najkorzystniej do nabycia w Hurtowni artykułów techn. i elektrotechnicznych

S. Szajer, Kraków, ul. Wiślna, telefon 4154
 7131

Czyściwa do maszyn

oddaje franko do wszelkich stacji w kraju, po cenach konkurencyjnych. — Oferty i wzory na żądanie.

Max Gruenstein, Łódź, ul. Piotrkowska 36.
 tel. 31-89. 6205

Hurt. rowerów⁴³¹³ oraz wszelkich części rezerwowych, wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wkp.)

LINY stalowe i konopne
 poleca 6604
B. Muszyński, fabryka lln, LUBAWA

VULKAN rozczyzn gumowy (Gummilösung) 7058
 fabrykuje w tubkach i puszkach w najlepszym gatunku „GUMY“
 Poznań, ul. 27 Grudnia 51

MEAL SREBRNY na wystawie Wypalazkow w Warszawie 1920 r.

PIERWSZA KRAJOWA
 WYTWORNIA SPRĘŻYN
 I WYROBÓW Z DRUTU
„SPIRAL“
 WARSZAWA - ŻYTNIA 20. TEL. 30-39.

Sprężyny precyzyjne

spiralne, buforowe, samochodowe, widelcowe, pociągowe, ciśnieniowe, bochenowskie, uderzeniowe, pod słodetkę, dla tachometrów, łożyska sprężynowe dostarczają: 6232

P. Goldman i L. Edelman
 WARSZAWA, Widok 11.
 Tel. 130-88 Tel. 130-88

Piasek do formowania

dla odlewni żelaza i metali, który w wielu odlewniach od 10 lat już został wypróbowany i okazał się nadzwyczaj celowym w użyciu, oddaje wagonowo i workami po cenach najtańszych ze stacji Nojowo, pow. Szamotuły. 9197

Otto Lück, Nojowo, pow. Szamotuły.

Wolne miejsce

Maszyny młynarskie

wyrabia pod gwarancją

ZAKŁAD STOLARSKI I BUDOWY MŁYNÓW
JANA BACHNIAKA
 w St. Żywcu - Małopolska 7203

PROJEKT JEDNOLITYCH PRZEPISÓW DLA ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH.

Ministerjum Przemysłu i Handlu pracuje nad projektem nowych, jednolitych na całą Polskę przepisów, zawierających warunki techniczne, pod którymi udzielane będą przez władze przemysłowe pozwolenia na urządzenie zakładów przemysłowych. Dotychczas przygotowane zostały projekty przepisów dla przemysłu włókienniczego, mineralnego oraz projekty przepisów dla fabryk materiałów wybuchowych. Dotychczas w dziedzinie przepisów o urządzeniu zakładów przemysłowych panuje istny chaos. Obecnie obowiązujące w tym względzie przepisy są w każdej dzielnicy Polski inne; we wszystkich bowiem dzielnicach Polski obowiązuje inne ustawodawstwo przemysłowe.

ZAMKNIĘCIE LIPSKICH TARGÓW WIOSENYCH.

Lipskie targi wiosenne zostały zamknięte. Uczestniczyło w nich 10.030 firm wystawiających wobec 10.106 wystawców w 1928 r. Stoiska wystawowe zajmowały 198.300 metrów, zaś w r. ub. 186.983 metr. Targi ucierpiały z powodu niepomyślnej konjunktury gospodarczej, w której znajdują się Niemcy. Z tego też powodu transakcje krajowe nie były dla wszystkich galezi reprezentowanych pomyślne, natomiast transakcje eksportowe wysunęły się na pierwszy plan. Względne powodzenie targów przypisywane jest — mimo ciężkich warunków — dużemu zainteresowaniu ze strony zagranicy. W kołach wystawowych uważają naogół zawarte transakcje za zadowalające.

UJEDNOLICENIE PRZEPISÓW O REKLAMACH HANDLOWYCH.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu wyda w najbliższym czasie przepisy o reklamie handlowej. Informacje, zawarte w reklamach handlowych muszą odpowiadać rzeczywistości. Podawanie fałszywych cyfr w produkcji, niezgodnych z rzeczywistością dat istnienia firm i t. d. będzie surowo karane.

OBIEG PIENIĘŻNY W POLSCE A W INNYCH KRAJACH.

Jak bardzo niedostatecznym jest obieg pieniężny w Polsce, wskazują następujące dane: Obieg pieniężny na głowę ludności wynosił w Polsce w początku roku bież. zaledwie 45 zł., jest to w porównaniu z innymi państwami europejskimi kwota bardzo mała i tem się też tłumaczy drożyzna pieniądza w kraju. W tym samym czasie obieg pieniężny, przeliczony na złote polskie i na głowę, wynosił we Francji 487, w Anglii 364, w Niemczech 178. Pod względem obiegu dystansują nas państwa nawet wschodniej Europy. Rumunia np. wykazuje obieg na głowę w sumie 67 zł. polskich.

WZROST ZAPASÓW ZŁOTA W POLSCE.

Niemiecki urzędowy organ statystyczny „Wirtschaft und Statistik“ podaje wzrost zapasów złota w poszczególnych krajach europejskich w roku 1928 w porównaniu z rokiem 1926. Z zestawienia tego wynika, że Polska, posiadająca w r. 1926 238 milj. 700 tys. złotych w złocie, osiągnęła w r. 1928 cyfrę 621 milionów złotych w złocie, co jest w porównaniu z rokiem 1926 wzrostem o 260 procent. W r. 1926 Polska zajmowała 15 miejsce pod względem posiadanych zapasów złota, podczas gdy w 1928 r. zajęła miejsce 10-te. W r. 1926 mniejszy zapas złota od Polski posiadały tylko: Austria, Bułgaria i Grecja. W r. 1928 pod względem zapasów złota w Bankach Emisyjnych ustępują Polsce: Danja, Norwegia, Węgry, Czechosłowacja, Irlandja, Austria, Bułgaria i Grecja. Jest godne uwagi, iż zapas złota w Polsce jest zaledwie o 24 procent mniejszy, niż w Rosji Sowieckiej.

CO SĄ OBECNIE WARTO OBCE PIENIĄDZE?

Za 1 funt szterl. ang. płaci się 43 zł 27 gr, za 1 dolar Stanów Zjednoczonych — 8,90 zł, za 100 franków francuskich — 34,88 zł, 100 belgów — 123,92 zł, 100 franków szwajcarskich — 171,66 zł, 100 lirów włoskich — 46,70 zł, 100 florenów holenderskich — 357,71 zł, 100 koron szwedzkich — 238,12 zł, 100 koron czeskich — 26,42 zł, 100 szylingów austriackich — 125,46 zł, 1100 pengó węgierskich — 155,39 zł, 100 lei rumuńskich — 5,39 zł, 100 marek niemieckich — 212,17 zł, 100 koron duńskich — 237,76 zł, 100 guldenów gdańskich — 172,06 zł.

MOŻLIWOŚCI HANDLOWE.

(p) Zarząd Miejski Rygi, Wydział Przedsiębiorstw zamierza nabyć w drodze przetargu 10.000 mtr. ton węgla pierwszego gatunku do ogrzewania maszyn parowych. Węgiel winien być dostarczony w maju i czerwcu r. b. Oferty mają obejmować cenę każdego gatunku węgla za tonę metr. franko elektrownia w Rydze. Oferty należy składać do dnia 4 kwietnia r. b. godz. 10-tej rano w kancelarii Wydziału Przedsiębiorstw, Ryski Zarząd Miejski w Rydze, Zigr. Meierovica bulv. 10.

(p) Firma chińska w Mandżurji pragnie nabywać na dogodnych warunkach kredytowych materiały budowlane: żelazo, ceramikę, szkło, wyroby metalowe, okucia i t. p., rury kanalizacyjne.

(p) Firma holenderska reflektuje na zakup trzciny budowlanej.

(p) Firma włoska pragnie nabywać podkłady kolejowe w ilości 500.000 sztuk rozmiaru 2,30×13×1,32.

(p) Firma algierska reflektuje na zakup wszelkich gatunków drzewa i klepki dębowej.

(p) Firma egipska reflektuje na zakup boazerji, parkietów, dykt, fornierów etc.

**Z ŻYCIA PLACÓWEK
PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH**

Bergmann, Gd. Tow. Elektryczne, Oddział w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 5

W dziedzinie budowy maszyn elektrycznych, przedewszystkiem silników, agregatów, transformatorów fabryki Bergmann w Niemczech, wybiły się na czołowe miejsce i zaliczają się do firm światowych. Bergmann, Gd. Towarzystwo Elektryczne z o. o., ze względu na pow. zbyt na wyroby Bergmannowskie w wojew. zach. i środkowych, posiada w Poznaniu specjalny oddział, który stoi pod doświadczeniem kierownictwem p. inż. Michałika. Oddział Poznański już niejednokrotnie przy skomplikowanych instalacjach siły i aparaturach wykazał, że stoi na wyżynie swego zadania, przeprowadzając je bez wszelkiej pomocy zagranicznych sił i monterów specjalistów. Na wykonane pod kierownictwem p. inż. Michałika prace i zainstalowane elektryczne urządzenia napędne, posiada Oddział Poznański liczne wyrazy uznania beznagannego funkcjonowania i niezawodzącej pracy motorów Bergmannowskich. — Ostatnio przeprowadzał Oddział Poznański nadzwyczaj skomplikowane instalacje przy montowaniu nowych i jedynych w Polsce 32-stronnych rotacyjnych maszyn agregatów w Drukarni Polskiej, a za fachowe i w najdrobniejszych szczegółach precyzyjne wykonanie tych urządzeń, wyraziła dyrekcja Drukarni Polskiej p. inż. Michałikowi specjalne uznanie i podziękowanie. Placówkę polecamy zatem specjalnej uwadze pp. przemysłowców i czytelników naszych.

Baczność!

Zwracamy jeszcze raz uwagę, że pp.:

**Alfons Cieślík, Gniezno, ul. Trzemeszeńska;
Adam Kalandyk, Bochnia, Krakowska 162;
Aleksander Zakrzewski, Przemyśl, Słowackiego**
nie są już od czterech miesięcy naszymi reprezentantami. Ponieważ mimo wezwania, nie zwrócili swej plenipotencji, więc dlatego szczególnie zwracamy uwagę naszych Szan. Interesentów.

**TOW. WYDAWN. „KUPIEC”
Poznań, Wielka 10**

ZAKŁADY
"EKONOMIA"
BIELSKO
WOJ. ŚL.

NASZE APARATY
 OCZYSZCZAJĄ
 = W POLSCE =
 OK. 50000000
 LITRÓW WODY
 DZIENNIE

OCZYSZCZANIE
Wody

Zmiękczenie
 Filtrowanie
 Odżelezianie
 Odmangan.
 Destylacja
 Sterylizacja
 Odpowietrzanie
 Analizy etc.

w WARSZAWIE
 inż. **B. RUDZIŃSKI**
 Wilcza 39-4, tel. 322-63.

6349

Polecamy:
**Aparaty gazowe
 kąpielowe
 prof. Junkersa**

EUGEN WEISSMANN
 SPÓŁKA KOMANDYTOWA
 RYBNIK, G. ŚL. TEL. 63
 7099

"Wartome"
 właśc.: St. Zieliński
Fabryka Maszyn i Armatur
Odlewnia Metali
 Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, repara-
 cje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie
 kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi,
 spłzu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie
 odlewy galanteryjne i t. p. 6806
 Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

H. KOETZ NAST. TOW. AKC.
 MIKOŁÓW, WOJ. ŚL.

ROK ZAŁOŻENIA 1872

APARATY DLA PRZEMYSŁU
 ROZSADNICZEGO

WALCE ROLNICZE
 18/200VALE

ODLEWNA
 ZELAZA

FABRYKA
 MASZYN
 I KOTŁÓW PAROWYCH

WYCIĄG
 TOWAROWE

WALCE
 DROGOWE

OBROTNIKI DO ZIMOWANIE
 WAGONÓW PAROWOZÓW
 DECYZNE/ELEKTRYCZNE

Klingerit

najlepsze uszczelnienia dla wysokich
 ciśnień. Jedynie prawdziwe z mar-
 ką ochronną „KLINGERIT“

Klinger'a
 reflekcyjne
 armatury wodomierzowe.

Klinger'a
 reflekcyjne specjalne
 szkła twarde.

4421

Klinger'a wentyl ze stawidłem tłokowym.

Richard Klinger
 G. m. b. H.
 Gumpoldskirchen pod Wiedniem.

W Warszawie: Inż. B. Rudziński, Wilcza 39-4, Tel. 322-63

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIA
 ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
 POD REDAKCJA DYPL. INŻ.-EL. M. RZECKIEGO.

Szlakiem postępu w budowie elektrowni

Odkąd tylko odkryto zjawisko prądu elektrycznego, usiłowano spożytkować je praktycznie. Genjusz ludzki zbudował olbrzymie generatory wytwarzające prąd o wielkiej sile, znalazł sposób rozprządzenia jego na wielką odległość i wreszcie skonstatował tę niezliczoną ilość przyrządów, które poruszane tymże prądem, oddają ludzkości nieocenione usługi.

Pomimo, że dopiero w 1867 r. wynalezioną została prądnicą elektryczną, to jednak rozpoczęcie budowy elektrowni przypada na 1885 r. Na okres ten przypada silny rozwój tłokowych maszyn parowych. Z tej też przyczyny spotykamy w elektrowniach wówczas budowanych w przeważnej mierze maszynę parową jako silnik napędowy prądnic. Napęd generatora wykonany był za pośrednictwem przekładni pasowej, przyczem jedna maszyna parowa napędzała 2 prądnice. Wytworzona energia służyła przeważnie dla celów oświetleniowych. Jako kotły parowe stosowano wówczas płomienie rurowe o pow. ogrzewalnej wynoszącej maksymalnie 120 m² przy ręcznej obsłudze paleniska i ciśnieniu pary wilgotnej 8 atm. W pierwszym okresie budowy elektrowni spalano przeważnie antracyt. Obciążenie powierzchni ogrzewalnej kotła wynosiło około 10 kg./m² na godz., zaś skutek użyteczny kotła wynosił 60—65%. Pierwsze elektrownie wymagały nakładu ciepła w wysokości 24.000 cal na 1 kilowatgodzinę wytworzonego prądu.

Na początku XIX wieku obserwujemy budowę większych jednostek. Największą wówczas maszyną była 1000-konna maszyna tłokowa, która napędzała dwa generatory poprzez przekładnię linową. Równocześnie rozpoczęto próby bezpośredniego sprzężenia generatora z maszyną napędową. Do opalania kotłów stosuje się poza antracytem również i węgiel kamienny, koks i brykiety węgla brunatnego. Zagadnienie akumulacji energii w akumulatorach poczy-

na być coraz lepiej zrozumiane, dzięki czemu podwyższono znacznie wykorzystanie maszyn.

Dzięki wszystkim tym — napozór nieznacznym ulepszeniom — zmniejsza się w krótkim czasie zużycie pary na 1 KW-godz., a m. spada wkrótce z 24.000 na 20.000 kal. na 1 kwg. Okres ten nie wywarł znaczącego wpływu na podniesienie ciśnienia pary w kotle, natężenia powierzchni ogrzewalnej ani też zawartości cieplnej kilograma pary.

Dalszy ciągły rozwój budowy maszyn rozpoczyna się z chwilą wybudowania generatorów prądu zmiennego bezpośrednio sprzężonych z silnikiem napędowym. Instalacje kotłowe uzupełnione zostają dobudowaniem podgrzewacza wody t. zw. ekonomizera. Silnik elektryczny rozpoczyna wydajną walkę z motorem gazowym syst. Otto. W okresie tym obserwujemy ciągłe ulepszenie maszyn dostarczających prąd elektryczny, jednakowoż koszt produkcji i rozprządzenia energii elektrycznej był jeszcze zbyt znaczny, aby bezwzględnie wszyscy mogli korzystać z jego dobrodziejstw. Z chwilą rozpoczęcia zastosowania prądu elektrycznego dla celów przemysłowych, wzrasta czas wykorzystania energii do 1100 godz., podczas gdy w początkach XIX w. wynosił zaledwie 830 godzin. Celem opanowania zmienności obciążenia, ustawiały ówczesne elektrownie poza maszynami mającymi pracować w porze wieczornej o mocy 400 kw, również maszyny dla rezerwy dziennej o mocy 200 kw. W ten sposób podwyższono znacznie skutek użyteczny instalacji maszynowej, utrzymując nadal duże straty cieplne w kotłowni na skutek konieczności ciągłego uruchomienia i zatrzymania kotłów.

Ku końcowi XIX wieku zauważyć można pochylenie się szali na korzyść prądu zmiennego. Budowa maszyn parowych osiąga w tym czasie dalsze udoskonalenia. Zanikanie prądu stałego pociąga

Zakłady Akumulatorowe systemu „TUDOR“

Spółka Akcyjna

Centrala w Warszawie, ulica Złota 35. Telefon 17-45.

FABRYKA W UTRACIE, STACJA KOL. PRUSZKÓW.

Warsztaty reparacyjne i stacja do ładowania, ul. Złota 35, tel. 404-94.

Oddziały: w Poznaniu, ul. Mostowa Nr. 4-a, telefon 11-67.

w Bydgoszczy, ul. Błonia nr. 7, telefon 13-77.

we Lwowie, ul. Nabelaka Nr. 2l.

4622

Akumulatory stacyjne i przenośne oryginalnego systemu „TUDOR“. Katodowe i anodowe baterje akumulatorowe do radja. Akumulatory do starterów samochodowych. Lampy przenośne akumulatorowe i lampy górnicze.

**Wyłączna reprezentacja Ferro-Niklowych Akumulatorów
Edison Storage Betty Co. Orange N. J., Stany Zjednoczone.**

za sobą równorzędny zanik instalacji akumulatorowych. Wprowadza się w tym czasie mechaniczne doprowadzenie węgla dla kotłów płomienno-rurowych i wodno-rurkowych, pozatem kocioł zaopatrzonego zostaje w przegrzewacz, przyczem przegrzanie pary sięga zaledwie od 5—25° C. ponad temperaturę nasycenia, co zasadniczo wielkich korzyści maszynowej parowej nie dało.

Wszelkie ulepszenia niechętnie przyjmowane były przez odpowiednie czynniki decydujące, z obawy szkodliwego ich wpływu na bezpieczeństwo ruchu. Z tej też przyczyny nie w tym czasie nie słyhać o ustawieniu turbiny Parsonsa, wynalezionej 20 lat przedtem. Na okres ten przypada również ustawienie pojedynczych ekonomizerów dla każdego kotła wzamian jednego ekonomizera dla całej grupy kotłów. Celem usunięcia szkodliwego wpływu wzmogionych chwilowych obciążeń i podwyższenia w ten sposób skutku użytecznego urządzenia, rozpoczyna się budowę kotłów i maszyn w taki sposób, że najlepszą ich wydajność osiąga się przez $\frac{3}{4}$ obciążenia, przyczem ich wykonanie konstrukcyjne pozwala przeciążyć takowe o 25% normalnego obciążenia. Natężenie powierzchni ogrzewalnej kotła wzrasta do 12 kg/m² i osiąga maksymalnie 18 kg/m². Dzięki wszystkim wyżej omówionym ulepszeniom, uzyskano dalszą oszczędność w zużyciu pary na 1 kw/godz., a mian. wynosi ono w tym okresie 16.600 kal./kwg.

Na początku XX wieku spotykamy już w powszechnem zastosowaniu urządzenia wyżej omówione. Przegrzanie pary osiąga wartość 300°C., zaś zasypywanie węgla do paleniska odbywa się mecha-

nicznie. Pośród kotłów pierwsze miejsce zajmuje kocioł wodnorurkowy. Turbina parowa poczyna zajmować dominujące miejsce.

Zastosowanie elektryczności w przemyśle rozpowszechnia się coraz bardziej, wypierając niejednokrotnie instalacje transmisyjne. Silnik elektryczny znajduje coraz to rozleglejsze zastosowanie, przyczem spotyka się układ grupowy, przy którym napęd silnika przenosi się na kilka maszyn za pośrednictwem transmisji. Przyłączenie warsztatów przemysłowych do elektrowni rozpowszechnia się bardzo szybko, tak, że okres wykorzystania wzrasta z 1800 na 2450 godzin.

W czasie od 1907—1909 r. budowa maszyn tłokowych staje się coraz rzadsza i w 1910 r. decydujące miejsce w elektrowniach zajmuje turbina parowa. Z chwilą wprowadzenia turbiny parowej, osiągnięto zupełnie nieprzewidziane oszczędności w produkcji energii elektrycznej, pozatem ustawienie turbiny wymagało mniej miejsca i uproszczoną obsługę. Konstrukcja turbiny pozwoliła pomieścić duże jednostki mocy, ponieważ części składające się na całość turbiny nie były tak znaczne, aby ich transport był utrudniony, albowiem konstrukcja maszyny parowej dopuszczała budowę do 5000 kw. ze względów na ograniczenia transportowe.

Dalsze prace mechaników i elektrotechników idą w tym kierunku, aby obniżyć cenę prądu bądź przez udoskonalenie części mechanicznej i elektrycznej, co im się też w krótkim czasie w zupełności udało.

(Dalszy ciąg nastąpi).

Radjo i radjowizja

Każda jednostka społeczeństwa ludzkiego, czy wszyscy ludzie razem wzięci, w danym okresie czasu mają niezaprzeczony przywilej uważać ten wiek — w którym żyją — za szczyt doskonałości ludzkiego postępu w różnych gałęziach wiedzy. My dzisiaj, widząc ostatnie zdobycze nauki i będąc świadkami zadziwiających postępów nowoczesnej techniki, z trudem możemy wyobrazić sobie, że jeszcze jest

coś w przestworzach, co jest nieznanne człowiekowi. W zaraniu swej egzystencji człowiek bezwiednie wypowiedział walkę naturze. Dzisiaj cicha ta walka prowadzona jest systematycznie, ze zdwojoną energią, bo człowiek chce wydrzeć coraz więcej tajemnic przyrodzie, ulżyć i upiększyć byt swój na tej ziemi.

Początek XX wieku widział podbój przestworzy powietrznych, a ostatnie lata przyniosły nam radjo.

Wiedza ludzka zaopatrzyła nas w „ucho elektryczne“. Zapomocą radia, tego „ucha elektrycznego“, możemy w New Yorku słyszeć igłę rzuconą na podłogę w San Francisko. Kiedyż radio zaopatrzy nas w „oko elektryczne“, abyśmy mogli widzieć co się dzieje za oceanem? A już widać na horyzoncie wiedzy ludzkiej wiele obiecujące znaki w tym kierunku. Za trzy, a może za pięć lat możemy się spodziewać nie tylko regularnego przesyłania obrazów zapomocą fal radjomagnetycznych, ale także całych scen w naturalnych kolorach. To, o czym czytamy w gazetach, czy co widzimy w kinematografie, w niedalekiej przyszłości będziemy mogli zapomocą radia słyszeć i obserwować w naturalnych kolorach, siedząc w swoim pokoju. Kwestja radia i radjowizji nie jest problemem zrobienia magicznej skrzynki, gdzie przez dziurkę każdy mógłby obserwować świat cały. Jest

to ściśle naukowa propozycja, oparta na fundamentalnych podstawach wiedzy technicznej.

Osiem lat temu Westinghouse Electric Co. zbudowała i oddała do użyteczności publicznej pierwszą radiową stację nadawczą w Pittsburghu. Pierwszy najważn. program rozesłany przez tę stację był — raport liczenia głosów w wyborach prezydjalnych. Dzisiaj radio zajmuje jedno z najprzedniejszych pozycji w przemyśle krajowym, jest ważnym czynnikiem ogłoszeniowym i odgrywa niepoślednią rolę w polityce.

W następnych dziesięciu latach może zrewolucjonizować kinematograf i scenę teatralną. Radio, będąc przedtem mało znaną gałęzią przemysłu elektrotechnicznego, w dniach dzisiejszych urosło do tytanicznych rozmiarów,

Elektryfikacja kraju

Elektryfikacja Województwa Poznańskiego. — Rozbudowa Zakładów „Elektro“ w Łaziskach Górnych. Elektryfikacja miast polskich.

Izba Wojewódzka na posiedzeniu dnia 16 stycznia 1929 r. zatwierdziła statut „Poznańskiego Związku Elektryfikacyjnego“, do którego przystąpiły powiaty: Poznań, Witeźnia, Środa, Śrem, Kościan, Śmigiel, Grodzisk, Międzychód, Wągrówiec, Szamotuły, Oborniki i Czarnków. Pow. chodzieski, posiadający własną sieć elektryczną, będzie również odbiorcą prądu z centrali związkowej.

6605

Uchwała powyższa Izby Wojewódzkiej, nadająca tem samem osobowość prawną temu Związkowi Międzykomunalnemu, jest poważnym krokiem naprzód w dążeniach powiatów do elektryfikacji, a tem samem do podniesienia kultury i dobrobytu ziem zachodnich. Szczegółowy projekt elektryfikacji opracowany przez inż. W. Przybyłowskiego, oceniają obecnie najwybitniejsze s'ly fachowe, a więc profesorowie politechniki w Warszawie, prof. Wysocki we Lwowie, prof. Sokolnicki i dopiero na podstawie ich ekspertyzy będzie można przystąpić do uzyskania uprawnienia rządowego i realizacji projektu.

W najbliższym czasie odbędzie się również konstytuujące zebranie Rady Związku, na którym wybrane zostaną władze Związku oraz powzięte inne ważne uchwały.

Zakłady „Elektro“ w Łaziskach Górnych (G. Śląsk) ostatnio poważnie rozbudowały urządzenia swej elektrowni, tak, że stała się ona jednym z większych tego rodzaju zakładów w Europie Środkowej. M. in. zakłady „Elektro“ uruchomiły ostatnio nowy olbrzymi zespół turbinowy o mocy 40 000 kilowoltamperów, jak również nowe kotły wysokoprężne (o powierzchni 5 500 m²), opalane pyłem węglowym. W montażu znajduje się ponadto drugi zespół o mocy również 40 000 kVA.

Pozatem do Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie przeprowadzono przewód o napięciu 60 000 V, długości 36 klm. Przewód o takim samym napięciu przeprowadzono również do nowowybudowanej fabryki związków azotowych w Wyrach. W ostatnim roku administracyjnym zakłady „Elektro“ wyprodukowały 134,5 milionów kilowatogodzin.

Według danych, zestawionych przez Związek Miast Polskich, są w Polsce (bez Śląska, który, jako obszar wyjątkowo silnie zelektryfikowany, winien być traktowany oddzielnie) 622 miasta, które podzielono na dwie grupy: 1. mające ponad 20 000 mieszkańców i 2. poniżej 20 000 mieszkańców. W grupie pierwszej jest ogółem 48 miast. Wszystkie te miasta posiadają elektryczność z wyjątkiem Stryja. Z pośród tych miast — 36 posiada elektrownie w ruchu. W pozosta-

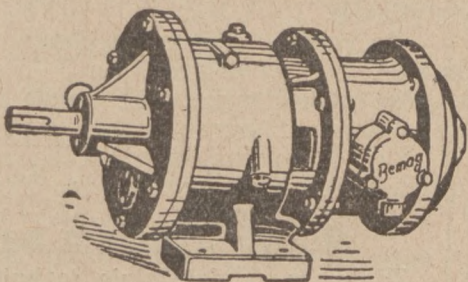
**Każdemu polecam aparat
5 lampowy mego systemu**

Superselektywny
— Odbiór —
czysty i głośny

Cena detal. 250 zł

JAN PIENTOK PRZEDSIĘBIORSTWO
RADJOTECHNICZNE
Poznań-Łazarz, Odskok 2. Tel. 61-40
6012

Każda modna
pracownia
używa tylko
napędy
„Bomag”

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Ząbże

6641

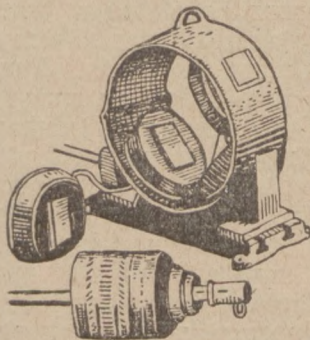
ZAKŁADY ELEKTROTECHNICZNE
FR. KIEŁPIŃSKI POZNAŃ - GÓRNA WILDA 93
Telefon 2054

BUDOWA CENTRAL,
Instalacja siły i światła

Specjalność:

Uzwojenie silników i dynamo-
maszyn prądu stałego i zmienne-
nego, dynamomaszyn i starte-
rów samochodowych wszelkich
rodzajów, budowa kolektorów
oraz naprawa aparatów elektr.

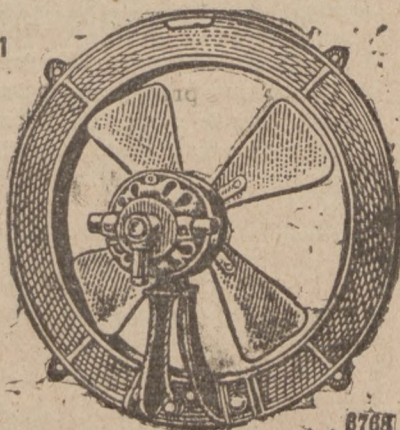
Warsztaty mechaniczne. —
Własna stacja próbna prądu
stałego i zmiennego. 6504

Telefon 2521

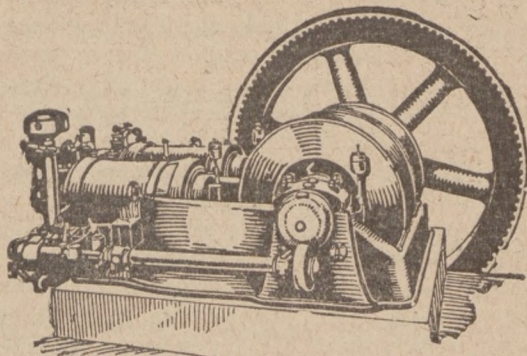
Bergmann

Poznań
27 Grudnia 5.

8708

Stocznia Gdańska

6849

BEZSPRĘŻARKOWE

SILNIKI DIESLA

budowy leżącej i stojącej, odznaczone na Targach Północ-
nych w Wilnie **wielkim medalem złotym**, jak
również wypróbowane w dobroci **SILNIKI GAZOWE**,
URZĄDZENIA NA GAZ SSANY oraz **SILNIKI**
ZMIENNE do napędu ropą, gazem ssanym, świetlnym
i ziemnym.

Żądajcie bezpłatnego opracowania projektów
w Stoczni Gdańskiej w Gdańsku
wzgl. jej oddziałach:

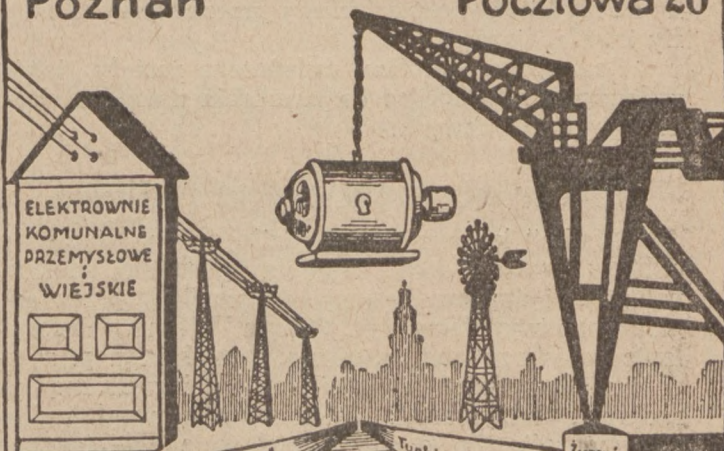
WARSZAWA, Jasna 11 m. 5, tel. 99-18. -- LWÓW, ul. Podleskiego 7,
tel. 48-88. -- POZNAŃ, ul. Słowackiego 18, tel. 77-85. -- ŁÓDŹ, ul.
Traugutta 9, tel. 41-83. -- KRAKÓW, ul. Wiślna 12, tel. 30-49. -- LU-
BLIN, Krak. Przedmieście 56 m. 8, tel. 9-62. -- RÓWNE, ul. 3 Maja 50

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. **K. GAERTIG i SP.** T.Z.O.P.

Poznań

Pocztowa 26

ELEKTROWNIE
KOMUNALNE
PRZEMYSŁOWE
WIEJSKIE

Instalacje oświetlenia
Urządzenia przemysłowe
z zapędem elektrycznym

AKUMULATORY

Naprawa
maszyn elektrycznych.

Budowa rozruszników, regulatorów,
aparatów elektrycznych, tablic rozdzielczych.

Adr. telegr. „Energia”

Telefon 3584 i 2582

Żurawie
Dźwigi
osobowe
łowarowe
wielkogzłk
Godia
reklamowe
elektryczne

tych elektrownie były w budowie, lub nie posiadały dostatecznych danych. W drugiej grupie jest 576 miast, z których 237 posiadało elektryczność, 339 jej nie miało. Z pośród 237 zelektryfikowanych miast, 152 posiadało elektrownie w ruchu, 21 miały zakłady rozdzielcze, 20 elektrownie w budowie, 44 nie nadesłały dostatecznych danych. W drugiej grupie znaczna część miast zelektryfikowanych nie posiada własnych elektrowni, pobierając prąd z sieci okręgowych. W pierwszej grupie miast na mieszkańca przypada rocznie 72 kilowat-godzin, w drugiej grupie około 27 kilowat-godzin. Zużycie energii zatem na mieszkańca w 1-ej grupie jest prawie trzykrotnie większe od zużycia w 2-ej grupie. Jakkolwiek więc większe miasta są zelektryfikowane, a z mniejszych miast przeszło połowa posiada elektryczność, pozostaje jeszcze dużo do zdziałania, aby podnieść stopień elektryfikacji miast polskich.

Zastosowanie asfaltu w elektrotechnice

Do bardzo rozległego zastosowania, jakie asfalt w wielu gałęziach wytwórczych znalazł, przybývá jeszcze jego rola w elektrotechnice. Dzięki temu, że asfalt jest złym przewodnikiem prądu, używany bywa do pociągania przewodów elektrotechnicznych, albo do zalwania, względnie do kitowania rozmaitych przyrządów, jak np. lamp elektrycznych itp.

Złem przewodzeniem prądu odznacza się zarówno asfalt naturalny, jak i sztuczny. Asfalt naturalny, jako wytrzymałszy, bywa racjonalniej używany, natomiast asfalt sztuczny, jako tańszy, znajduje zastosowanie we wszystkich tych wypadkach, gdzie jego niska cena decyduje o wyborze.

W wypadkach, w których asfalt służyć ma jako cienka powłoka, ochraniająca przewody i przedmioty, przeprowadza się go w masę płynną, zmieszaną z innymi ciałami, mniej lub więcej szybko schnącymi. Skład tej kompozycji, jak i sposób powlekania nią przedmiotów, jest różnorodny. W dziedzinie tej istnieje bardzo wiele sposobów i patentów.

Poza celem wyżej wymienionym, wyrabia się z asfaltu sztyfty węglowe do lamp łukowych. W tym celu destyluje się asfalt do temp. 450° C, a otrzymany na tej drodze koks retortowy przerabia się na sztyfty trwałe i tanie.

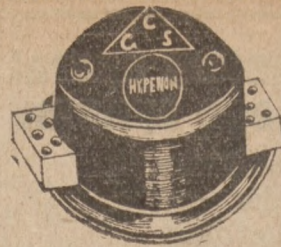
Pomyślnym skutkiem uwieńczone zostały także usiłowania, prowadzące do uzyskania z asfaltu nitek do lamp żarówkowych. (x.)

Odbiór obrazów drogą radiową

„Radjo“ katowickie urządziło próbną stację do odbioru obrazów drogą radiową sposobami udoskonalonemi i doprowadzonemi do prostoty przez angielskiego wynalazcę kpt. Ottona Fultona. Przesyłanie gotowego obrazu, pisma, rysunku i t. p. z jednej miejscowości do innej drogą telegraficzną lub radiową, nazywamy: telekrografia, wzgl. radjo-telekrografia, co oznacza dosłownie „elektryczne pisanie na odległość“.

Jeżeli stacja nadawcza radiowa przesyła swym abonentom obrazy metodą Fultona, to prócz fultografu należy posiadać jeszcze dowolnej konstrukcji aparat radiowy, byleby tenże dawał nam możliwość odbierania audycji radiowych tej stacji na głośnik i możliwie czysto.

O ile stacją nadawczą jest stacja miejscowa, to wystarczy aparat jaknajskromniejszy, bo już i je-

POLACY!

Popierajcie Przemysł Krajowy!

Żądajcie zawsze i wszędzie
Transformatorki dzwon. marek:
„HYPERION“ i C. S. S.
bo są najlepsze i najtańsze

Wyrabia rozmaite typy: 7043
120/3 i 220 — 3 5. 8. V 1 A. i
8. 12. 20 V 2 A.

Firma „HYPERION“ - Inż. Tisch, ars zawa
ulica 11 Listopada 4.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu 1929

dno-lampowe dają zazwyczaj odbiór stacji lokalnej na głośnik.

Do przesłania jednego obrazu normalnych wymiarów (9×12) potrzeba od 3—5 minut. W przyrządzie odbiorczym obraz rysuje igielka metalowa na papierze fultograficznym, nawiniętym na walcu.

Urządzona niedawno próba odbioru fotografii drogą radiową wypadła bardzo dobrze.

Radjo wrogiem bakteryj

Zdobył w dziedzinie techniki radiowej wywierają duży wpływ na poszczególne gałęzie nauki i sztuki. Z licznych wiadomości wiemy, ile zawdzięcza np. medycyna falom radiowym. Sensacyjne niemal są wyniki badań prof. Szau'a, który doszedł w falach krótkich do rezultatów zdumiewających i który usiłuje obecnie technikę krótkich fal zastosować w medycynie. Odkryto, że zapomocą ultrakrótkich fal długości 3 metrów można rozgrzać nasz organizm. Te właściwości krótkich fal mają oczywiście znaczenie ogromne. Jak silny jest ich wpływ i dotykalne ich działanie, — świadczy to, że szczury i myszy, pozostawione przez 30 sekund w promieniu 3-metrowych fal, zdychają natychmiast. Muchy zdychają w okresie małego ułamka sekundy. Rzecz jasna, że doniosłe wobec tego znaczenie mają te fale w walce z bakterjami. Prof. Zeidel w Wiedniu potrafił przez oświetlenie krótkimi falami pozbawić mleko wszelkich bakteryj. Ciekawa rzecz, że tak spreparowane mleko ulega trudno fermentacji i w lodowni przechowane, jeszcze po miesiącu zachowuje smak i właściwość zupełnie świeżego mleka. Możemy sobie wyobrazić, jak przełomowe znaczenie mają te wyniki naukowe dla gospodarstwa i zdrowia publicznego.

Budowa radjostacji we Lwowie

Po długich staraniach „Radjo Polskie“ czyni przygotowania do zbudowania stacji nadawczej we Lwowie. Wybudowanie stacji zajmie co najmniej pół roku czasu. Radjostacja dla Lwowa zamówioną będzie w Anglii o sile 12 kilowatów i prawdopodobnie już na gwiazdkę b. r. będzie w zupełności zmontowana.

Z powodu zlikwidowania interesu są

aparaty, głośniki i części radjowe

50% poniżej ceny rynkowej do oddania. Objekt wynosi 2 do 3.000,— zł. Zapytania skierować do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 7189.

VAGN LOMHOLT

ODDZIAŁ TECHNICZNY

WARSZAWA
UL. WIERZBOWA 8.

ADRES TELEGR.:
„D ANPOL“

TELEFONY:
80-00, 172-25, 252-03

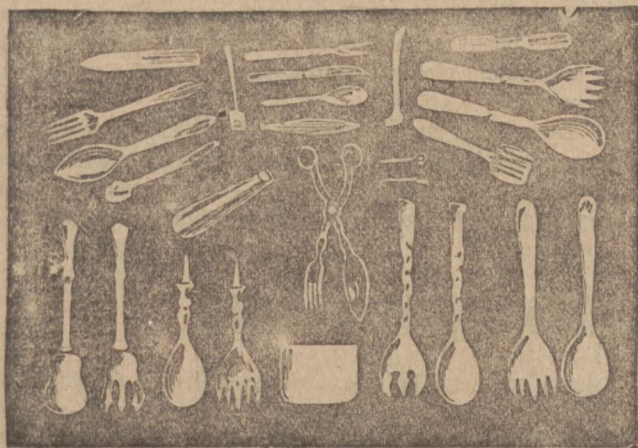
poleca

wyroby **DUŃSKICH** zakładów
przemysłowych:

CHŁODNIE i FABRYKI LODU
SZTUCZNEGO, amonjakalne, na
bezwodnik węglowy, oraz na kwas
siarkawy

SILKEBORG - mleczarne parowe
G. E. MATHIASSEN - pralnie mecha-
niczne, urządzenia do oczyszczania
wody, urządzenia sanitarne

TITAN - wirówki do mleka, 6460
wirówki do olejów i smarów.

PIERWSZA KRAJOWA FABRYKA WYROBÓW ROGOWYCH DURCZEWSKI i S-ka

Rok założenia 1919. — Nagrodzona złotymi medalami
Garnitury do sałaty, łyżeczki do chrzanu, do musztardy,
do soli, do lodów, przybory apteczne i t. p.
poleca po cenach przystępnych.

Na życzenie wysyła się kompletne wzory
za pobraniem pocztowym.

CHEŁMŻA (Pomorze) ul. wodna 5
TELEFON 84

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych

„TEHAZ“

Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem
6560 Sp. z o. odp.

Zarząd: Warszawa, ul. Koszykowa 39
Telefon 409-50, 197-60

Oddziały: Bydgoszcz, Jagiellońska 46-47
Telefon 16-25, 768, 491

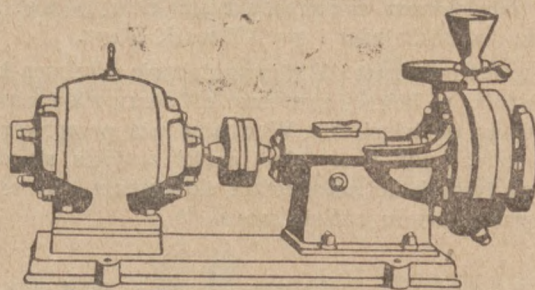
Kowel, ul. Łucka 42. Telef. 39, 21

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu:

Dźwigary —	żelazo korytkowe —
Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Biachy	Widły „ ”
Bednarke gorąco i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Druty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do pieców
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebla	Sierpy
Osie	Siekiery, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle do osi	Części do plugów i kultywatorów i t. d.

Dostawa żelaza wprost z Hut

po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

POMPY ODŚRODKOWE

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka Maszyn Górniczych, Katowice-Załęże

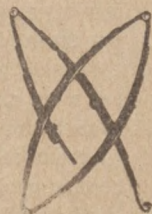
Mechaniczna wytwórnia

osi powozowych, wozowych i resorów

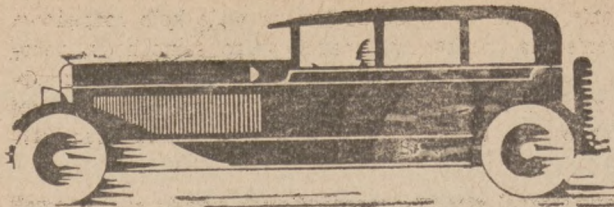
Józef Tyszk

Warszawa, Żelazna nr. 89.

Konto czekowe w P. K. O. nr. 6157.
4208

Telefon 124-52

Dziat Samochodowy

Na tle wystawy samochodowej w Wiedniu

W dniu 10 marca r. b. dokonano otwarcia Międzynarodowej Wystawy Samochodowej w Wiedniu, która została umieszczona w Grand Palais Rotunde.

Wystawa ta osiągnęła pełny sukces, bowiem z jednej strony znakomicie reprezentowany był przemysł samochodowy wszystkich krajów, a z drugiej strony wystawa wzbudziła wielkie zainteresowanie zwłaszcza wśród Wiedeńczyków, którzy naogół należą do zagorzałych miłośników automobilizmu.

Oprócz amerykańskich fabryk z General Motors i Fordem na czele, liczny udział wzięły fabryki francuskie, a nawet Anglija, która niechętnie bierze udział w wystawach na kontynencie, reprezentowała swe fabryki, jak Morris, Standart, Singer i Rolls-Royce.

Pomimo to, że przemysł samochodowy Austrii nie jest liczny, wystawa ta nosiła charakter wybitnie wiedeński, bowiem wystawiały nie tylko austriackie fabryki, lecz również wiedeńscy przedstawiciele tych fabryk, tak, że stoisk z samochodami austriackimi było bardzo wiele.

Największym zainteresowaniem cieszyły się: typ ADR, marki Austro-Daimler i typ XX marki Steyr.

„Austro-Daimler ADR“ wyróżnia się odmienną konstrukcją podwozia, w którym zawieszenie tworzy silna rura biegnąca od silnika do tylnej osi. Wewnątrz rury przeprowadzony jest wał kardanowy, a w tylnej części znajduje się dyferencjał. Napęd tylnych kół uskutecznia się przez t. zw. osie łamane, których zalety są ogólnie znane.

Największa fabryka austriacka „Steyr“ wystawiała wszystkie swe typy wozów, które odznaczają się niskim położeniem punktu ciężkości i zaopatrzone są również w łamane osie napędowe.

Dodać należy, że doskonały system resorowania łącznie z łamanymi osiami w samochodach Steyr pozwala na rozwijanie dużych szybkości nawet na najgorszych drogach.

Na wystawie wiedeńskiej przeważały typy nowoczesne, a więc z silnikami 6-cylindrowymi, z hamulcami na 4 kołach itd.

Typy wozów ciężarowych i użytkowych były reprezentowane nader licznie, zwłaszcza austriackie fabryki „Gräf & St. ft.“ wystawiały znane z solidnej konstrukcji samochody ciężarowe, sanitarne, autobusy i dla straży pożarnych. Fabryka „Perl“ wystawiała również samochody ciężarowe, jako swą specjalność.

Dużym powodzeniem i popytem cieszyły się typy małych samochodów, zwłaszcza angielskich jak „Morris-Minor“, „Singer-Junior“ i t. p., które są rzeczywiście niedrogie, a mimo to szybkie i wygodne.

Do pełnego sukcesu wystawy przyczynił się znaczny stosunkowo popyt na samochody, potęgowany niezwykle dogodnymi warunkami płatności, które sięgały do 30 i więcej rat miesięcznych.

Znakomicie zorganizowany system kredytowy przez specjalne banki, które prawie wyłącznie zajmują się finansowaniem sprzedaży samochodów na raty — przyczynia się w dużym stopniu do szybkiego rozwoju automobilizmu w Austrii. G.

Mieszanki spirytusowo-benzynowe

Zagadnienie wyszukiwania i spopularyzowania najodpowiedniejszego paliwa dla silników samochodowych jest sprawą stale rozpatrywaną we wszystkich krajach. Rzecz oczywista, że pod uwagę brane są w każdym kraju warunki miejscowej produkcji surowców; to też oddawna zauważyć można, że w każdym prawie kraju używane są nieco odmienne środki napędowe. Francja np. w znacznej mierze używa mieszanek spirytusowo-benzynowych, Ameryka gazolinę i t. p.

Nasz monopol spirytusowy zapewnia obecnie gorzelniom rolniczym tak minimalne ilości odbioru spirytusu na cele wewnętrzne, że przy tak niskich kontyngentach nie można wykorzystać gorzelnictwa jako dźwigni kultury rolnej. Tem więc więcej zachodzi potrzeba skierowania możliwego i koniecznego nadmiaru na inne tory. Jednym ze środków wiodących ku temu celowi byłoby wprowadzenie mieszanek spirytusowo-benzynowej do celów napędowych, zamiast czystej benzyny. Myśl ta już kielkuje, znajduje jednak sprzeciw wśród sfer nalcarskich, jednakże, jak wykazały przeprowadzone rozprawy — niesłusznie.

Zbyt dla benzyny znajdzie się zawsze, łatwiej może nawet w formie mieszanek spirytusowo-benzynowych, niż dla

czystej benzyny, bo mieszanki są lepszym środkiem napędowym motorów. Francja przeszła na mieszanki spirytusowo-benzynowe od czasu wojny i gospodarczo wyszła na tym dobrze. Cały nadmiar spirytusu t. zw. przemysłowego zużywa na ten cel, a na wypadek wojny zapewnia sobie możliwość napędu motorów bez względu na dowóz benzyny. Jak wykazały badania komisji ankietowej nasze kopalnie nafty nie dają gwarancji dostatecznych wydajności nawet na wypadek pokoju, bo już za lat kilkanaście może nam nie starczyć benzyny na cele wewnętrzne, zwłaszcza wobec gwałtownego wzrostu automobilizmu i lotnictwa, będącego u nas dopiero w pierwszej fazie rozwoju.

Ale ponad wszystko nie należy zapominać, że właśnie podczas wojny kopalnie nasze bodaj chwilowo przerwać mogą zaspakajanie tem nieodzowniejszych potrzeb.

Wszelkie te i jeszcze inne czynniki przemawiają za wprowadzeniem mieszanek spirytusowo-benzynowych i wogóle większego zużycia spirytusu do celów przemysłowo-napędowych, co sfery miarodajne podobno już wzięły poważnie pod rozwagę. G.

Nowa konstrukcja silnika — bez tłoków i cylindrów

Genjusz ludzki XX wieku: osiąga z każdym rokiem — zdawałoby się — rzeczy fantastyczne, które dzięki wytrwałości i wprost fanatycznemu uporowi wybitnych konstruktorów realizują się w obiektach praktyczne, zdobywające sobie często dość szybko popularność i zastosowanie w technice światowej.

Jedną z ostatnich nowości konstrukcyjnych, która wywołała sensację w kołach zainteresowanych silnikami spalinowymi, jest wiadomość o zbudowaniu w Anglii „silnika rotorowego”, bez cylindrów i tłoków, dla którego przewiduje się wielką przyszłość.

Silnik ten został wykonany w fabryce Rootes Ltd. i po odbyciu pierwszych pomyślnych prób został wystawiony w londyńskim oddziale tej firmy.

Niezwykły ten silnik zamiast cylindrów, tłoków i korbowodów posiada dwa rotory, a raczej ekscentry, sześć suwaków i okrągły karter, który obejmuje wyżej wymienione części.

Cały silnik dzieli się na dwie symetryczne części. Po je-

dnej stronie silnika umieszczone jest na wale koło rozpedowe i połączenie dla mechanizmu napędowego samochodu, natomiast po drugiej stronie znajduje się pompa do oliwy oraz rozdzielnik zapłonu z napędem od wału głównego. Po tej samej stronie umieszczona jest główna rura wydechowa oraz katalizator.

Z zewnętrznej strony poszczególnych komór spalinowych znajdują się obszerne kanały, w których cyrkuluje woda chłodząca.

Silnik tworzy całość bardzo zwartą o stosunkowo niewielkich rozmiarach, posiada przytem bardzo korzystny stosunek wagi do mocy. Waga jego bowiem wynosi tylko 120 kg. przy efektywnej mocy 100 KM.

Dobry wynik pierwszych doświadczeń pobudził konstruktorów do wprowadzenia dalszych ulepszeń, które w rezultacie mają stworzyć silnik wielokrotnie ekonomiczniejszy od dotychczasowych.

G.

Przeszkody w rozwoju automobilizmu w Polsce

„Kurjer Warszawski” (Warszawa) z dnia 8. b. m. w artykule zamieszczonym w dziale samochodowym p. t. „Ręgowanie samochodu z Polski”, omawiając dotychczasowe traktowanie spraw, związanych z rozwojem automobilizmu w Polsce, stwierdza, że w sprawie konia mechanicznego uczyniono znacznie mniej, niż w sprawie konia żywego.

Krytykuje dalej nową ustawę podatkową, nakładającą zbyt duże ciężary na pojazdy mechaniczne i w formie zbyt uproszczonej, bo — jak mówi autor — „od kg. wagi, jakby od trzody chlewnej”.

Wpływy z tego podatku, jak wiadomo, mają pójść na budowę nowych i konserwację starych dróg. Jednak już dzi-

sia słyszy się opinie samorządów, że procent im przyznany jest za mały. Chciałyby one utrzymać w mocy dawny podatek luksusowy, oraz różne lokalne opłaty drogowe.

Z drugiej strony właściciele samochodów uskarżają się na zbytne obciążenie.

Wszystko to nie przyczyni się do rozwoju automobilizmu w Polsce, tembardziej, że i tak samochód amerykański kosztuje w Polsce o 100% drożej, przyczem lwią część tej podwyżki stanowią opłaty podatkowe i celne.

Stanowisko takie wypływa z zupełnego niezrozumienia roli samochodu w życiu państwowem, społecznem i gospodarczem.

Szanownej mej Klienteli

podaję uprzejmie do wiadomości, że z dniem 1 stycznia r. b. brzmienie mej firmy zmienione zostało na

„ERGE-MOTOR”

Poznań, ul. Mylna 38

Telefon 79-29

Szlifiernia cylindrów i wałów korbowych.

Wytwórnia tłoków, pierścieni i sworzni tłokowych.

Dziękując uprzejmie za dotychczas w szerokiej mierze okazywane zaufanie, proszę o łaskawe dalsze poparcie i przekazywanie cennych zleceń pod nowym powyższym podanym adresem.

Z poważaniem

Rob. Gunsch - Motory

Poznań, Mylna 38.

Samochód miernikiem dobrobytu

Miara tego, jak wielką rolę odgrywa samochód w ogólnym rozwoju gospodarczym kraju, jest coraz częściej stawiane w Ameryce pytanie: czy mogą sobie pozwolić na to, aby nie mieć samochodu?

Pierwotne zamierzenia propagatorów masowej produkcji samochodów, aby każda rodzina amerykańska posiadała jeden samochód, uległy dziś zmianie o tyle, że już powszechnie mówi się o tym, że rodzina amerykańska potrzebuje co najmniej dwóch samochodów.

Dlatego też pilnie są obawy tych, którzy przewidują bliskie nasylenie rynku samochodowego.

Jak dotychczas można zauważyć, potrzeby w życiu człowieka występują w następującej kolejności: pożywienie, ubranie, mieszkanie; po nich zaś idzie potrzeba zmiany miejsca, wrażeń, otoczenia, warunków pracy i bytu, innymi słowy potrzeba komunikacji, a w dalszym rozwoju — transportu.

Człowiek, który z łatwością może przenosić się z miejsca na miejsce, poznaje więcej ludzi i rzeczy, prędzej się wyrabia, może pracować wydajniej, może stosować u siebie zdobycze techniki, wprowadzone przez innych; słowem, łatwość komunikacji jest koniecznym warunkiem postępu.

Do tych samych wniosków doprowadza nas i historia, wykazując na przestrzeni dwóch ostatnich stuleci niezmierny postęp we wszystkich przejawach życia materialnego.

Kolej żelazna, nowoczesna technika budowy dróg i mostów, telegraf, telefon, tramwaj — oto etapy, które ludzkość szła do tego nowoczesnego środka komunikacji i transportu, jakim jest bezsprzecznie samochód.

Dzisiaj samochód ruguje z życia gospodarczego w Ameryce nie tylko transport konny, ale i kolejowy, przewożąc towary prędzej i taniej.

Mówi się o tym, że samolot staje się konkurencją dla samochodów. Ale trzeba dodać, że tylko „staje się“, bo długo jeszcze samochód będzie odgrywał pierwszorzędną rolę, jako czynnik postępu i cywilizacji oraz miernik dobrobytu danego kraju.

Nie ulega wątpliwości, że gdyby kraje europejskie zaczęły powszechniej stosować samochody w życiu gospodarczym i prywatnym, sprawność pracy i ogólny poziom dobrobytu podniósłby się znakomicie.

Zasadę tę pojęła doskonale i wcieliła w życie Ameryka, głosząc hasło, że każdy człowiek, który może mieć samochód, powinien go mieć.

G. M.

Lwów zamawia śmieciarki samochodowe w Niemczech

Na ostatnim posiedzeniu komisji budżetowej Lwowa uchwalono około 2.000.000 zł na zakład czyszczenia miasta. W kwocie powyższej mieści się także wydatek na zakupno 22 samochodów do czyszczenia miasta, a to 18 śmieciarek i 4 polewaczki-zamiataczki. Magistrat otrzymał dwadzieścia kilka ofert; z tych wybrana komisja z kilku inżynierów miejskich i wojewódzkich wybrała 6 ofert, z tego 2 francuskie i 4 nie-

mieckie, z pośród których należałoby wybrać dostawcę zapotrzebowanych samochodów. Dziwnem się wydaje, że sprawa, przyszedłszy na komisję budżetową, przysłała już z wnioskiem zakupna samochodów niemieckich, uważając samochody francuskie za miernotę. Wyrazić należy przekonanie, że miasto Lwów transakcję na milionową dostawę zawrze jednak z dostawcą w kraju więcej nam przychylnym.

Z RUCHU SAMOCHODOWEGO

UROCZYSTOŚĆ W ZWIĄZKU ZAWODOWYM AUTOMOBILISTÓW RZPLITEJ POLSKIEJ.

Związek Zawodowy Automobilistów Rzplitej Polskiej odział w Poznaniu obchodził w dniu 3 marca 10-lecie swego istnienia oraz uroczystość poświęcenia sztandaru związkowego.

Poświęcenia sztandaru dokonał ksiądz Cieszyński w obecności rodziców, chrzestnych, którymi m. in. były panie: J. Weberowa, H. Siejkowska, M. Górską i F. Tatarską oraz panowie: dyr. Brzeski, Kwiatkowski, Zagórski i Marynowski.

SAMOCOHODY NA USŁUGACH POLICJI.

Policja warszawska zakupiła dla użytku policyjnej służby bezpieczeństwa 10 samochodów i 10 motocykli pościgowych.

ILOŚĆ TAKSÓWEK W WARSZAWIE.

Ilość taksówek w Warszawie stale wzrasta i to po 60 do 75 sztuk miesięcznie. W dniu 1 marca r. b. kursowało około 2.260 taksówek.

PODWYŻSZENIE TARYFY TAKSÓWEK W WARSZAWIE.

Rada Miejska w Warszawie zatwierdziła podwyżkę taryfy z 50 gr na 60 gr za każdy następny kilometr. Oplata za pierwszy kilometr w wysokości 1 zł pozostała bez zmiany. Nowa taryfa jest nieobowiązująca, będą zatem istniały dwa rodzaje taksówek: z taksą dotychczasową i z taksą droższą; te ostatnie będą odróżniały się chorągiewkami koloru czerwonego.

EKSPORT GENERAL MOTORS.

W r. 1928 General Motors Corporation eksportowało do krajów zamorskich 290.566 samochodów, wartość których — łącznie z zawartością części zamennych i akcesoriów — wyniosła \$ 264.995.000. Stanowią one 47,13% wszystkich osobowych i ciężarowych samochodów pochodzenia amerykańskiego, sprzedanych na rynkach zamorskich.

ROWERY

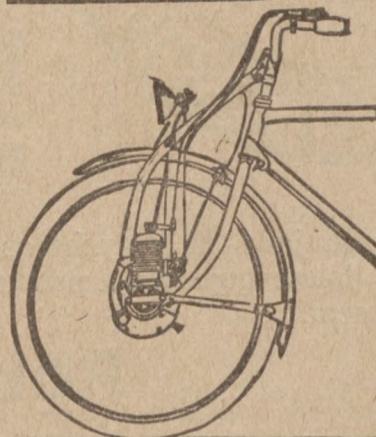
marki „Trianon“ (Weltmeister Durabel) pod gwarancją wyrabia i dostarcza wszelkie części zapasowe do centryfug oraz rozmaite koła zębate

PIOTR NOWACKI

Fabryka Centryfug i Rowerów

„HALKA“

Bydgoszcz, ul. Rycerska. Telefon 910

Najmniejszy i najlepszy

motor pomocniczy w świecie

Otto Mix

Poznań, ul. Kantaka 6a

Telefon 2396 7026

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszym piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyciach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“.

Smarowanie i naoliwianie motorów i maszyn rolniczych

(Dokończenie).

Lokomobile.

W rolnictwie znajdują one jeszcze, mimo dość ograniczonego zakresu użyteczności, stosunkowo bardzo wielkie zastosowanie, a w niektórych okolicach pracują jako jedyne silniki. Najwięcej używane są lokomobile na parę syconą i przegrzewaną. Swoje uprzywilejowane stanowisko zawdzięczają lokomobile głównie swej wytrzymałości i sprawności w obróbce ciężkiej roli, oraz niespożytej sile ciągnącej.

Do smarowania lokomotyw parowych używa się przeważnie oliwiarek kroplowych, czyli t. zw. kraplarek, w których dzięki wskaźnikowi łatwo skontrolować stan oliwy. Do cylindra pompuje oliwę osobny aparat tłoczący.

Specjalnej opieki wymagają przy lokomobilach pługowych napęd bębna linowego, sprzęgło i koło rozpedowe. Wymagają one przedewszystkiem starannego naoliwiania i smarowania z powodu szybkich obrotów i mocnego tarcia. Do smarowania kół zębatach, jeżeli niema do tego maźnic, używać należy specjalnej wisknej, ciągłej oliwy, a do smarowania cylindrów łatwo płynnej oliwy cylindrowej. Szkła kontrolne oliwiarek należy trzymać czysto, by kontrola stanu oliwy była możliwa i niezawodna.

Niemniej troskliwej opieki wymaga mechanizm trybowy i napędny lokomotyw, zwłaszcza pod względem smarowania, gdyż wystawione są stale na wpływ powietrza i pogody, a woda, kurz, błoto, ziemia i piasek z łatwością do nich dostać się mogą i zatamować dopływ oliwy czy smarów. Łożyska przykorbowe mają przeważnie pierścienie smarne, inne części, jak łożyska drażkowe, krzyżulce, przewodnice, oliwiarki, kraplarki, przy których trzeba bardzo uważać, by oliwa regularnie odciekała, gdyż łatwo wypływ może się zatamować. Dlatego należy stale mieć w zapasie gotowe oliwiarki czyste i oliwą napełnione, by w razie potrzeby móc je prędko założyć na miejsce nieprawidłowo funkcjonujących.

Przy doborze oliwy i smarów trzeba mieć wzgląd na typ lokomotywy, którą się obsługuje. Dla lokomotywy na parę przegrzewaną, przy których temperatura podnosi się często aż do 500 stopni Celsjusza, brać trzeba tłustą, wysokowartościową oliwę do cylindrów na parę przegrzewaną, która rozwija całą swoją sprawność i zdolność smarną dopiero przy temperaturze ponad 300° C. Dla lokomotyw na parę syconą wystarczy oliwa cylindrowa na temperaturę do 300° C.

Do napełniania maźnic używać należy stały smar tłuszczowy, średniej spoistości, nie zawierający żywicy, ani kwasów. Oliwy te i tłuszcze otrzymać można w wszystkich fabrykach i składach oliw i smarów.

Motory Diesla.

Są to nadzwyczaj ekonomiczne, wysokosprawne, a co najważniejsze bardzo mało wymagające motory spalinowe. Obecnie najczęściej używane są cztero- lub dwutaktowe motory bezkompresorowe. Do smarowania i naoliwiania maszyny służy specjalny system cyrkulacyjny, który doprowadza olej do poszczególnych cylindrów zapomocą aparatu pompowego. Pompa czerpie oliwę ze zbiornika i doprowadza ją do przewodu czy rurki, przez którą siłą tłoczenia naoliwia wszystkie miejsca tarcia i suwu. Poza to potrzebne są oliwiarki kroplowe. Dla kontroli obiegu oliwy wbudowane są w przewody rurki szklane, przez które można sprawdzić, czy obieg oliwy odbywa się prawidłowo.

Starsze typy motorów Diesla posiadają szczególniejszy aparat smarowniczy zapomocą kompresora powietrznego. Zadaniem kompresora jest zgęszczać powietrze do 40 atmosfer, mieszać je z paliwem i wprowadzać je do cylindra roboczego. Smarowaniu zapomocą kompresora powietrznego towarzyszą często trudności i nienormalne funkcjonowanie cylindra roboczego, zwłaszcza gdy tamże znajduje się nieco wilgoci, trudności i nienormalności, które przy innego rodzaju naoliwianiu nie powstają. To też do naoliwiania kompresorem używać można tylko oliwy wyborowej, lekkiego oleju mineralnego z dodatkiem tłuszczów zwierzęcych i roślinnych.

Motory Diesla mają przeważnie łożyska z pierścieniami smarnymi, o ile nie korzystają z naoliwiania cyrkulacyjnego.

Właściwa konstrukcja motorów Diesla nie pozwala na używanie jednolitego smaru dla wszystkich części, ale wymaga, by dla naoliwiania cylindra roboczego, kompresora i łożysk używano właściwych oliw i olejów. Zdarza się jednak, że przy pewnych typach, na osobne polecenie fabryki, używać można jednolitego, ciągłego smaru; są to jednak wypadki rzadkie, których jako reguły brać nie można.

Motory o głowicach żarowych.

Do tego rodzaju motorów i silników nadają się jedynie wysokowartościowe smary, gdyż osady złych oliw i tłuszczów powodują często w spalisku niepożą-

dane i długotrwałe zaburzenia. Tworzące się nawet przy użyciu najlepszej oliwy krusty oliwne, trzeba wczasu usuwać, póki skutki ich nie dają się odczuwać w funkcjonowaniu motoru.

Motory o głowicach żarowych smaruje się i oliwia albo zapomocą samodzielnego smarowania centralnego, albo też zapomocą maźnic i oliwiarek kropłowych. Oliwiarki pomp oliwy smarnej muszą mieć wielkie okienka kontrolne, aby móc dokładnie kontrolować zużycie oliwy i potrzebę uzupełniania jej. Wogóle wszystkie pompy, jak pompa wodna, chłodnikowa, pompa paliwa, smarów wymagają większych zapasów oliwy, aby czasem nie powstały z powodu braku oliwy nieprzewidziane przeszkody w sprawności motoru. Często spotykamy motory o głowicy żarowej o odśrodkowym centryfugalnym smarowaniu korby. Polega ono na tem, że oliwa z przewodu spada kroplami na pierścień odśrodkowy, z którego siłą odśrodkową rzucana zostaje na poszczególne miejsca tarcia i na powierzchnię czopu czy trzpienia korbowego. Przy nowych motorach wał korbowy miewa łożyska kulkowe, lub wałkowe, naoliwiane albo zwykłym systemem centralnym, albo też przez maźnice.

Do smarowania motorów i głowicy żarowej używać można tylko czystych, wysoko wartościowych, trudno płynnych tłuszczów mineralnych, a przy nabywaniu ich trzeba być bardzo ostrożnym, by nie narażać na fałszowane. Używać ich można dwa lub trzy

razy, filtrując je po każdym użyciu dokładnie. Jednakże wielokrotne używanie tej samej oliwy nie jest polecenia godne, gdyż każde użycie zmniejsza skuteczność i siłę smarną oliwy.

W końcu zwrócę jeszcze uwagę na potrzebę dobrze przechowywania smarów, aby zawsze były czyste i w stanie używalności. Lokal, w którym przechowuje się smary, zwłaszcza oliwy i oleje, powinien mieć mniej więcej stałą temperaturę, tak, by smary nie podlegały stopniowemu zbyt niemu rozgrzewaniu, ani oziębianiu. To bowiem wpływa ujemnie na ich konserwację i zmniejsza ich zdolność użytkową.

Również nie należy przechowywać zbyt wielkich ilości smarów, ani tłuszczowych, ani olejnych. Dobra bowiem konserwacja smarów jest trudna i wymaga wielkiej wprawy zawodowej i pewnych podstawowych wiadomości z chemji, które przeciętny konsument, czy maszynista nie zawsze posiadać może.

Tłuszcze przechowywać należy w ubikacji ciemnej, chłodnej, ale nie wilgotnej; w przeciwnym bowiem razie rozkładają się i tracą na swej dobroci jakościowej.

Unikać należy używania naczyń pomocniczych, ogólnych przy czerpaniu smarów, celem dostarczenia ich do maszyny, gdyż przez to zanieczyszczają się i wywołują defekty w funkcjonowaniu silników.

P. W.

Stała wystawa maszyn rolniczych w Moskwie

Sowiecki Komisarjat Rolnictwa opracowuje obecnie plan organizacyjny stałej wystawy maszyn i narzędzi rolniczych w Moskwie. Celem tej wystawy ma być zaznajamianie kół interesowanych przemysłowo-handlowych, a głównie rolniczych, z najświeższymi zdobyczami techniki przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych i samego rolnictwa zagranicą i dać im możliwość studjowania i ulepszenia technicznego krajowego przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych i zastosowania ich do wymogów rolnictwa krajowego. Głównym zaś celem jest mechanizacja i racjonalizacja uprawy roli i podniesienie rentowności rolnictwa.

Oprócz tej stałej wystawy w Moskwie komisarjat przygotowuje taką samą wystawę ruchomą czyli

wędrowną, która w swych występach uwzględniać będzie tak we wystawie pokazowej jak i w prakt. demonstracji szczególniejsze potrzeby okolic, w których wystawa będzie urządzona.

Okazów i modeli dostarczać będą sowieckie zastępstwa i agencje handlowe, które zastępować będą wystawie modele otrzymane od przedsiębiorstw i fabryk maszyn rolniczych przy udzielaniu zamówień. Poza tem mają być specjalnie na cele wystawy zakupowane modele u wytwórców krajowych i zagranicznych.

Z powyższego wynika, że projektowane wystawy stała i wędrowna będą miały charakter wystaw światowych.

Sytuacja na rynku maszyn rolniczych

W okresie sprawozdawczym panowało znaczne ożywienie w handlu maszynami rolniczymi. Specjalnie cieszyły się zapotrzebowaniem siewniki i trjery, już znacznie słabiej szły kieraty i młocarnie. I wogóle popyt na maszyny był tak duży, że krajowe wytwórnice nie mogły wykonać wszystkich zamówień.

W końcu 1928 r. wstrzymano realizację pożyczek na spółki maszynowe. Posunięcie powyższe odbiło się w pierwszym rzędzie na spółdzielniach rolniczo-handlowych, które musiały własnymi zasobami pieniędzy

nemi wykupywać weksle. Ostatnio handel maszynami znów się ożywia, chociaż jest znacznie słabszy, niż w tymże okresie roku zeszłego. Nowe spółki maszynowe otrzymują kredyty tylko na siewniki i maszyny do czyszczenia ziarna.

W ciągu 1928 r. na terenie C. Z. K. R. założono łącznie 824 spółki maszynowe, dla których przyznany był kredyt 32.205.48 zł., czyli na jedną spółkę 3.908 zł. Najwięcej spółek — 342 zorganizowano w woj. Lubelskiem.

Kupując polski towar — WZBOGACASZ KRAJ i siebie samego

„IDEAŁ”

nóż do krajania stomy na ściótkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z. Fabryka Maszyn
o. p. Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

EKSPORT KOS

M. SCHENKER-GOTTESMANN

WIEDEŃ II, Taborstrasse 10.

Kosy „Szczyt”

są niezrównane w jakości, dlatego używane są w rolnictwie różnych krajów.
7036 Codziennie nadchodzą

wyrazy uznania

jak poniżej:

Wólka Rudnicka 30. 7. 1928.
gmina Wilkołaz

Ciwałą Pańskie kosy gospodarze i mówią, że są doskonałe.

Paweł Stefanek

Stacje benzynowe

systemu „META”

Dystrybutory różnych typów, urządzenia kontrolujące, zabezpieczające i pomocnicze

Garáže, Budynki i Szopy

z blachy falistej

Górnośląskie Towarzystwo Przemysłowe

(dawniej „Tow. dla Przem. słu Rolnego”)

W WARSZAWIE

7095

ulica Sewerynow 3 Telefony 221-44 247-54 247-66

Przedstawicielstwo na Województwo Poznańskie

Maksymilian Hartwig, Poznań, Składowa 1. Tel. 40-46

W interesie sprawności biura naszego

a tem samym dobrej obsługi naszych Szan. Abonentów, prosimy przy przekazywaniu gotówek za abonament używać tylko naszych czeków, które co kwartał do wysłanego rachunku każdemu abonentowi wysyłamy. Na każdym czeku podane są zawsze dwa numery, bez których trudno w książkach zbadać, na co dana gotówka jest przeznaczona. Przekazując gotówkę na własnych czekach, prosimy zawsze numery te łaskawie dopisać.

TOW. WYDAWNICZE „KUPIEC”
Poznań, Wielka 10.

WIELKI WYBÓR

manezy pałakowych, maszyn i narzędzi rolniczych

Wozy mieszkalne, beczkowsy do walców i pługów parowych, wozy robocze, aparaty do tarczenia cylindrów, maszyny do nitowania kół

DOGODNE WARUNKI!

CENY NISKIE!

Fabryka maszyn, wozów i odlewnia żelaza

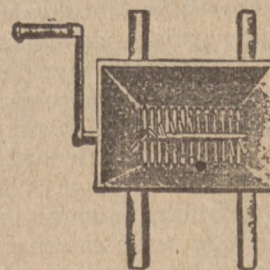
St. MALINOWSKI ŚREM

TEL. 17

ODDZIAŁ POZNAŃ, Pocztowa 30
TELEFON 2826

7006

Gniotowniki do ziemniaków

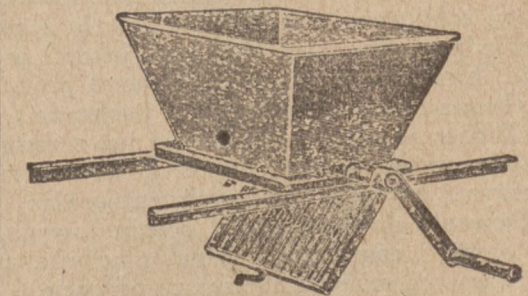

„Joko”

pierwszorzedny
fabrykat
krajowy

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

po cenach konkurencyjnych.

7157c

są

najlepsze i najpraktyczniejsze w użyciu

Józef Konieczny

Fabryka maszyn i kotłarnia

Telef. 328. Gniezno, Moniuszki 1. Telef. 328.

Z przemysłu maszyn rolniczych

W jednym z ostatnich numerów „Wiadomości Gospodarczych” — znana firma „Unja” spotkała się z zarzutem, iż jej grudziadzka fabryka maszyn znajduje się w rękach niemieckich, a wykazany w bilansie zysk blisko 60% kapitału zawdzięcza haraczom płaconym przez rolnictwo za maszyny.

Zarzuty autora wzmianki p. t. „Lichwiarskie zyski”, zamieszczonej w wym. tygodniku, oparte są na zupełnie fałszywych informacjach.

W rzeczywistości — jak pisze „Gaz. Handl.” — 90% akcji „Unji” znajduje się w rękach Polaków, wzgl. polskich instytucji rolniczych i finansowych, jeśli zaś chodzi o owe 60% dochodu, jaki „Unja” dała swym akcjonariuszom, to również sprawa ma się nieco inaczej. Według podziału zysku, dywidenda od kapitału zakładowego wynosi 25%, przy uwzględnieniu zaś kapitału rezerwowego, który również jest własnością akcjonariuszów, wynosi ona tylko 13%. Duże zyski stoją w stosunku wprost proporcjonalnym do obrotów, przyczem ceny maszyn i narzędzi produkowanych przez „Unję” odpowiadają cenom przedwojennym, mimo, iż surowce podrożały kilkakrotnie.

Wyroby nożownicze

Przez długi czas zniewoleni byliśmy sprowadzać z zagranicy części wymienne, a szczególnie ostrza do różnych typów maszyn rolniczych, dopóki brak ten nie wypełniły specjalizujące się w tym zakresie własne wytwórnie krajowe. W Poznaniu na tem polu produkcji pracuje od szeregu lat *Fabryka stalowych narzędzi Bracia Plucińscy*, która doskonałymi wyrobami swemi wyparła z rynku wewnętrznego cały szereg dawniej zaprowadzonych fabrykatów obcokrajowych i tem samem zasłużyła się poważnie w dążeniach samostanowienia. Mówiąc o częściach wymiennych względnie ostrzach do narzędzi i maszyn rolniczych, przytoczona wyżej firma wytwarza patentowane płytki oraz szyjki do dziabek, dalej różnych systemów ostrza do *pielników* (a nie kielników, jak mylnie wydrukowano w ogłoszeniu w ostatnim numerze, co niniejszem prostujemy), wreszcie noże do sieczkarń bębnowych i toporowych. Wymienione zapasowe części do maszyn rolniczych wykonywane bywają z najlepszej i najodpowiedniejszej stali i są jakości wypróbowanej. Firma Br. Plucińscy wytwarza prócz tego noże kuchenne i stołowe oraz tasaki kuchenne i rzeźnicze. Wobec rozpoczynającego się już sezonu wyrazić należy przekonanie, że kupiectwo branży żelaza oraz maszyn i narzędzi rolniczych, zarzucając przy zapotrzebowaniu dostawę źródeł obcokrajowych, sięgnie po oferty i cenniki omawianej placówki, zasługującej ze wszech miar na najszersze poparcie.

Prosimy powoływać się na

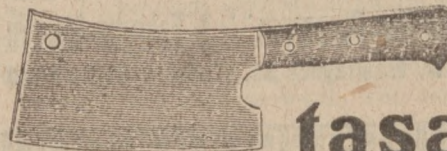
„Rynek Metalowy i Maszynowy”

Polecamy wyroby nasze jako to:

noże

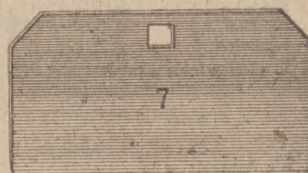
kuchenne i stołowe

tasaki

kuchenne i rzeźnicze

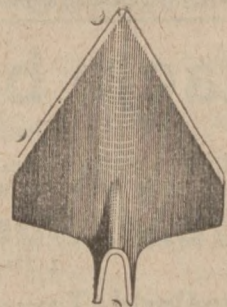
płytki do dziabek pat.

oraz **szyjki**

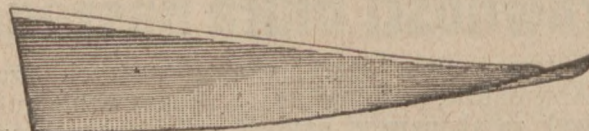
**ostrza do
pielników**

różnych syst.

Noże do sieczkarń

bębnowych i toporowych

BRACIA PLUCIŃSCY

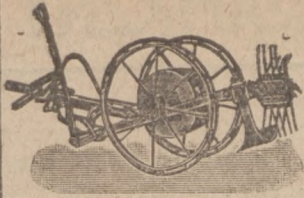
FABRYKA STALOWYCH NARZĘDZI

w Poznaniu

7138

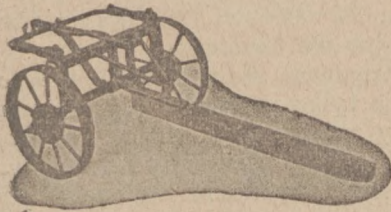
Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

Wyrabiamy masowo jako specjalność: **kopaczki „Gwiazda B“**

do kopania ziemniaków bezsprzecznie najpraktyczniejsze z wszelkich istniejących kopaczek

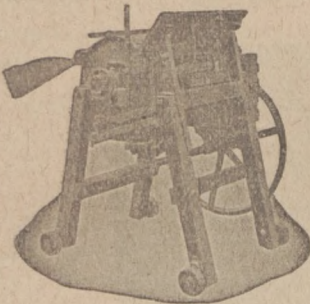
przodki „Naprzód“

do żniwiarek, całe z żelaza kutego, o wysokich kołach biegowych

młocarnie cepowe „Ideal“

na łożach kulkowych z hamulcem bębnowym, nadające się znakomicie dla średnich i mniejszych gospodarstw.

Prosimy zażądać ofert

BRACIA MALAK

Fabryka maszyn i odlewnia żelaza

ŻNIN (Wlkp.)

Telegr.: Bramafa.

Telefon nr. 30.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. 1929.

7030

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
 Młocarnie z przymkami
 Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
 Walce, kieraty
 Siekacze do buraków
 Sortowniki ziemniaków 5803 t
 Maszyny do czyszczenia zboża
 Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
 Sieczkarnie tarczowe
 Koła transmisyjne
 Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującymi wentylami
 Szufle ziemne do transportowania ziemi wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate
 Fabryka Maszyn Sp. z o. p.
 TCZEW (Pomorze) .

6437

Niedościgniony w dobroci jest separator

STANDARD

dostarcza się od 60—450 ltr. dla zapędu ręcznego jak i mechanicznego. 7073

Generalne zastępstwo :

„UNION“
 Danzig-Langfuhr -:- Ringstr. 5 d

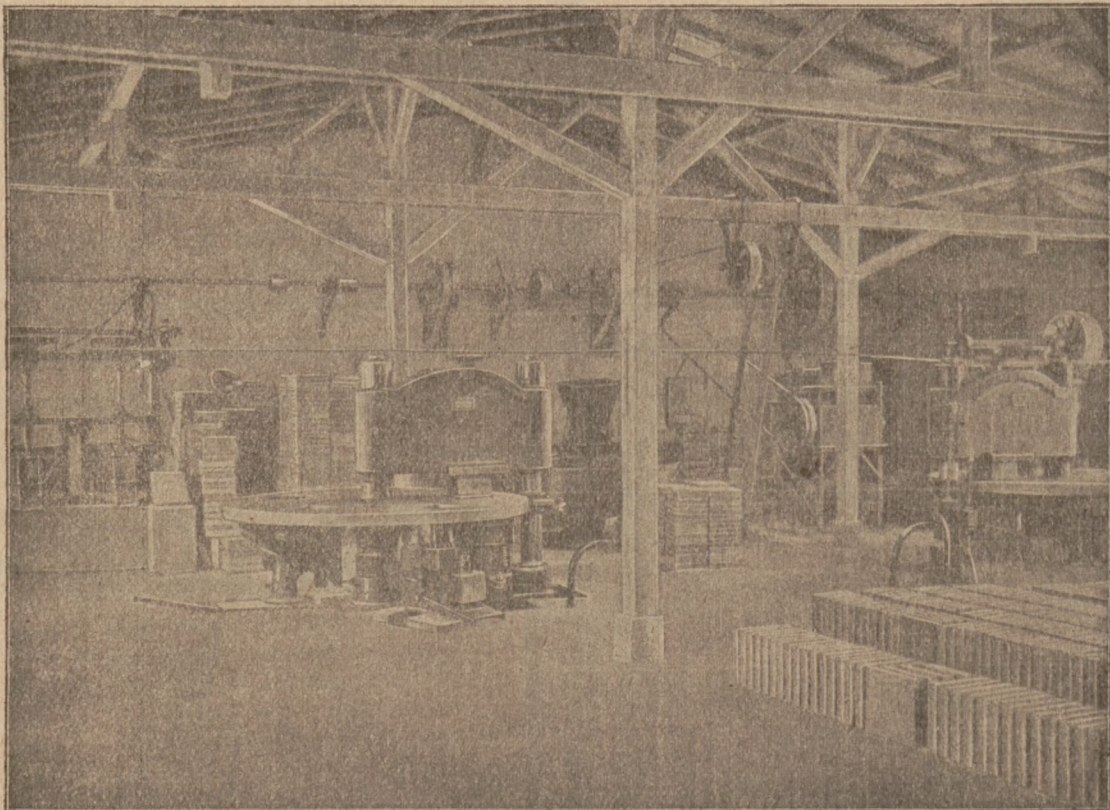
Oddaje się jeszcze dalsze miejsca sprzedaży.

Estetyka chodników

Nowoczesna estetyka ulicy, przejawiająca się coraz częściej w twórczości teraźniejszych architektów, wymaga bezwzględnie uzgodnienia wyglądu chodnika z ogólnym, nowoczesnym charakterem frontów domowych. Wyłania się stąd potrzeba, ażeby chodnik był jakoby przedłużeniem frontu domowego, ażeby w widzu powstało wrażenie łączności ulicy z kamienicą. Wykonanie chodnika nie może oczywiście nastąpić według szematu, lecz musi ono być indywidualnie dostosowane do fizjonomji domu. To też chodnik przed gmachami publicznymi, teatrami i kościołami, będzie musiał mieć inny wygląd, aniżeli przed domami mieszkalnymi. Stale wzrastający ruch w wielkich miastach wy-

nym i zwykle płyty cementowe, wytworzone sposobem suchym. Przepisy wydane przez komitet normalizacyjny przemysłu niemieckiego dla układania płyt chodnikowych wskazują, że najlepiej jest łączyć je zaprawionymi szparami lub we formie przekątnej.

Jak już nadmieniono, płyty chodnikowe mogą spełnić swe zadanie tylko wówczas, gdy zostaną wyrobione w należyty sposób. Do wyrobu wchodzi naturalnie w rachubę jedynie przyrządy i maszyny, które umożliwiają przede wszystkim racjonalny sposób fabrykacji dostarczając zarazem taniego i dobrego towaru. Wytwórnia maszyn dra Gaspary i Ska w Markranstädt pod Lipskiem należy do nielicznych

Wnętrze wytwórni płyt granitoidowych zakładów granitowych R.

Zakład zaopatrzony w maszyny dra Gaspary. Firma ta dostarczyła 1 łamarke kamieni, 1 elewator, 1 bęben sortujący, 2 urządzenia do prasowania „Matador”, 1 pompe tłocząca, 2 mieszarki podwójne, 1 tarczę strzyżankę, 1 wylączarkę dachówek „Dreistern-Lipsia”, 1 aparat do wyrobu cegieł szczytowych, 1 maszynę do krajania płyt.

mogą poza tem założenia chodnika w taki sposób, ażeby ruch przechodn. mógł się odbywać bez przeszkód. Chodnik powinien być zatem dostatecznie szeroki i powinien posiadać równą powierzchnię, ażeby mieszkaniec wielkiego miasta, przy jego szybkim tempie życia, mógł po nim chodzić swobodnie.

Wspomniane postulaty tylko wówczas dadzą się wypełnić, jeżeli do wyrobu płyt chodnikowych użyje się odpowiedniego materiału. Materiał zaś może tylko wówczas spełnić swe zadanie, jeżeli się go wytworzy w należyty sposób.

Najlepszym materiałem nawierzchnim do budowy chodników okazały się płyty cementowe, a mianowicie t. zw. płyty granitoidowe, wytworzone sposobem wod-

firm, które na podstawie długoletnich doświadczeń i praktycznych prób są w stanie wytwarzać maszyny i kompletne urządzenia dla fabrykacji płyt chodnikowych w wyżej opisany sposób. Na rycinie przedstawiona wytwórnia płyt granitoidowych została urządzona przez wymienioną firmę.

Surowce przeznaczone na wytwarzanie płyt chodnikowych, jak kamień i piasek, muszą najpierw przejść przez maszyny obróbcze, składające się z rozdrabialni, sortownic i płóczki. Co do rodzaju właściwego materiału, należy jedynie zaznaczyć, że dla wytwarzania warstwy wierzchniej płyt granitoidowych używa się specjalnie skonstruowanych mieszarek, z których mieszarka podwójna jest najlepszą, ponieważ

zezwała podczas ruchu równocześnie na pobieranie gęstej masy naprzemian z obu garnków. Dla przyrządzenia warstwy wierzchniej i dolnej u zwykłych płyt cementowych używa się najlepiej mieszarek korytowych kołyskowych, lub też mieszarek intensywnych. Mieszarka korytowa kołyskowa nadaje się specjalnie dla mniejszych wytwórni, których koszty założenia mają być możliwie niskie, podczas gdy mieszarka intensywna wówczas jest wskazana, gdy chodzi o uzyskanie większej wytwórczości. Jest ona znacznie silniej zbudowana od mieszarki korytowej kołyskowej, a wydajność jej jest nieprześcigniona.

Formowanie płyt chodnikowych może nastąpić bądź przez ubijanie, bądź przez prasowanie.

Z obu sposobów częściej praktykowane jest prasowanie, ponieważ umożliwia ono zastosowanie się do życzeń konsumentów odnośnie do wysokości ciśnienia hydraulicznego, wywieranego podczas procesu wytwórczego. Proces fabrykacji przy prasie dzieli się na: 1. wlewanie warstwy przedniej do skrzynki formierskiej, 2. wlewanie warstwy tylnej do skrzynki formierskiej, 3. prasowanie, 4. wyrzucanie płyty gotowej.

Specjalny typ pras wykazał wyjątkowe zalety przy poszczególnych po sobie następujących stadiach fabrykacji, a mianowicie hydrauliczna prasa tarczowa jest połączona, jak już jej nazwa wskazuje, ze stołem rotującym. Prasarka wyposażona jest w hydrauliczny przyrząd do wyrzucania, który wyrzuca prasowane płyty z formy. Zawór regulacyjny, umieszczony przed przyrządem do wyrzucania, przeciwdziała zbyt gwałtownemu wypchnięciu świeżo prasowanych płyt, narazie bardzo wrażliwych.

Przyrząd trzęsący i wypychający nie wymaga żadnej obsługi, potrzebna jest natomiast dla uskutecznienia prasowania i wypchania jedynie obsługa stawidła, przeznaczonego dla przyływu i odpływu wody cisnącej. Woda cisnąca wytwarzana jest w pompach tłoczących, które firma Dr. Gaspary i S-ka buduje we formie t. zw. kilkostopniowych pomp dla dwóch i trzech różnych stopni ciśnienia. Pompy tłoczące „Gaspary” są budowane dla małej i średniej wydajności w konstrukcji poziomej, podczas gdy pompy tłoczące, przeznaczone na otrzymanie większej wydajności, wyrabiane są w konstrukcji pionowej.

Piękny wygląd i odporność płyty chodnikowej można jeszcze zwiększyć przez oszlifowanie powierzchni, wskutek czego granulacja kamienia uwydatnia się znakomicie. Ten proces szlifowania odbywa się za pomocą t. zw. tarcz strzyżanek, które głównie składają się z poziomo rotującego stołu, na którym płyty, przeznaczone do szlifowania, przymocowane są za pomocą specjalnych trzymadeł.

Inny typ pracy przedstawia prasa hydrauliczna z podbudową szyn zjazdowych, nadająca się do zakładów, które muszą się liczyć ze szczupłym pomieszczeniem i z kosztem nabycia. Prasa ta w swej najprostszej formie, zaopatrzona jest w podbudowę szyn zjazdowych, pod którą umieszczona jest hydrauliczna wyrzucarka. Skrzynkę formierską na kołach, wozem formierskim zwaną, napędzają się, gdy stoi ona przed prasą na szynach. Za pomocą tego prostego urządzenia mogą być wytwarzane jedynie zwyczajne płyty cementowe. Skromna wytwórczość maszyny tej może być jednakże zdwojona jeżeli zostanie jej dodana druga podbudowa z szyn zjazdowych która zezwoli na pracowanie naprzemian.

Gustav Ewald

G. m. b. H.

Cüstrin-Neustadt
SIKAWKI i przybory
pożarnicze. SIKAWKI
ręczne i motorowe
 wszystkich wielkości.

Nowość!

Motorowa pompa do brudnej wody

o wydajności do **2400 litrów na minutę**

Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze
ADAM KRYSIEWICZ
 Poznań, św. Marcin 16-17

6680

Mathias Paulus

KATOWICE, ul. Słowackiego 13

Specjalna budowa pieców gazowych

ceramicznych, wapiennych i hutniczych.

Szybka i tania budowa, duża oszczędność w opale i nader ekonomiczna i łatwa obsługa. Zupełna gwarancja solidnego wykonania. Poprawa pieców wadliwie postawionych.

5728

Gen. Przedst.: Inż. W. Bańkowski

WARSZAWA, ul. Matejki 10, tel. 402-80.

Żądacie broszury o zaletach wypału gazowego.

„AMERICANA”

Przemysł szmerglowy
 Łodygowice

Tarcze przemysłowe

pierwszorzędnej jakości, we wszelkiej twardości, ziarnistości i wiązaniu.

Solidna obsługa — Ceny bezkonkurencyjne
 Prosimy o zażądanie cenników i wzorów

6848

Stan urządzeń higieniczno-sanitarnych i oświetlenia mieszkań w stolicy Niemiec

Czasopismo niemieckie „Zeitschrift für Wohnungswesen” zamieściło w zesz. 17 z r. ub. dane statystyczne, charakteryzujące stan mieszkań w Berlinie w roku 1925 i wyposażenie ich w wewnętrzne urządzenia higieny oraz oświetlenie. Z uwagi na aktualność realizowania bolączki mieszkaniowej w miastach Polski, statystyka ta niewątpliwie zainteresuje szerszy ogół czytelników naszych.

Ankieta mieszkaniowa rozpisana przez berliński urząd statystyczny w r. 1925 podaje ogólną liczbę zamieszkałych mieszkań w Berlinie na 1.171.491, w których mieszkało blisko 4 miliony mieszkańców. Jak przedstawiało się wewnętrzne zaopatrzenie mieszkań?

Urządzenia wodociągowe istniały w 1.120.130 mieszkaniach; zatem 95,6 proc. mieszkań posiadało wodociągi, — reszta, do których należały przedewszystkiem mieszkania małe, nie posiadały wogóle kranów wodociagowych względnie wspólnie z innymi mieszkańcami.

gorzej przedstawia się kwestja urządzeń kanalizacyjnych; brak tychże wykazała ankieta w 401.094 mieszkaniach, (34%), z których żadne nie posiadało ustępu. Mieszkania te składały się przeważnie z jednej izby i kuchni. Zdarzały się jednak wypadki, że i wieloizbowe mieszkania złożone z 4-ch a nawet 5—10 pokoi nie posiadały również własnych ustępów.

Mieszkań zaś, które nie posiadały ani urządzeń wodociagowych, ani kanalizacyjnych, posiadał Berlin jeszcze 46.903 czyli 4% ogólnej ilości mieszkań w r. 1925. Niemniej ujemnie dla stosunków mieszkaniowych przedstawia się sprawa łazienek; tylko bowiem 309.343 mieszkań zaopatrzono w urządzenia kąpielowe. Prawie 75% ludności Berlina pozbawiono możliwości korzystania z kąpiei domowych. W grupie tych uproszczonych w tym kierunku mieszkań znajdują się wszystkie mieszkania jedno- i dwupokojowe. Na 400.000 mieszkań trzy-pokojowych tylko około 70.000 t. j. 19% posiadało łazienki.

W tym dziale sanitarnym przeprowadza urząd statysty-

czny porównanie z innymi miastami niemieckimi, pragnąc wykazać, iż pod względem zaopatrzenia mieszkań w urządzenia łazienkowe, Berlin stoi wyżej od innych miast. Gdy bowiem w Berlinie wspomniane urządzenia posiada około 25% mieszkań, w Norymbergji posiada je tylko 18% mieszkań, w Düsseldorfie 11,5%, a w Magdeburgu tylko 8,7% mieszkań.

Centralne ogrzewanie posiadało tylko 76.946 mieszkań, z których 54.840 zaopatrzono nadto w ciepłą wodę. Pewna zaś ilość mieszkań, a mianowicie około 46.000, posiadała ciepłą wodę, nie mając centralnego ogrzewania. Ogółem zaś około 90% mieszkań nie posiadało ani centralnego ogrzewania ani ciepłej wody. Rozumie się, że tego rodzaju urządzenia spotykało się prawie wyłącznie w mieszkaniach wieloizbowych.

Najkorzystniej przedstawia się kwestja oświetlenia. Jedynie bowiem 61.020 mieszkań, a więc około 5% nie posiadało oświetlenia ani gazowego ani elektrycznego.

Co do rodzajów oświetlenia wykazała ankieta, że w większej części, bo w 790.000 mieszkań (64%) istniało oświetlenie gazowe; jedynie 280.000 mieszkań (24%) miało oświetlenie elektryczne, a około 41.000 mieszkań posiadało oba rodzaje oświetlenia.

Kuchenki gazowe posiadało 990.000 mieszkań, czyli 85% ogólnej liczby mieszkań, a urządzenie to, stosowane w nielicznych wypadkach do mieszkań małych, posiadały głównie mieszkania od trzech izb wzwyż.

Statystyka nie rozróżnia tu mieszkań budowanych w okresie przedwojennym i nowowzniesionych w ostatnich dziesięciu latach powojennych. Jak wiadomo, Berlin przeszedł w budownictwie dla wyzyskania terenów, do budowania wielkich kompleksów na wzór amerykańskich drapaczy chmur i gmachów takich wystawiono po wojnie już cały szereg. W budynkach wznoszonych w ostatnich latach, uwzględnia się także i przy mniejszych mieszkaniach wszelkie nowoczesne urządzenia higieniczno-sanitarne.

Umowa drzewna

W dziale ekonomicznym bytomskiego nacjonalistycznego dziennika „Ostdeutsche Morgenpost” (nr. 43) ukazał się artykuł pióra dr. Meistersa, poświęcony polsko-niemieckiej umowie drzewnej. Z uwagi na obiektywne i rzadko spotykane w prasie niemieckiej szczególnie tego kierunku oświetlenie korzyści, wynikających z umowy drzewnej dla życia gospodarczego Niemiec, warto jest bliżej zapoznać się z wywodami tegoż dziennika.

Korzyści, jakie przyniosło Niemcom zawarcie umowy drzewnej z Polską, pisze dr. Meister, wyrażają się w tem, że jest zapewniona ponownie dostawa okraglaków, niezbędnych do utrzymania ruchu tartaków we wschodnich prowincjach Prus oraz, że przywóz polskiego drzewa wywarł korzystny wpływ na umiarkowane kształtowanie się cen drzewa w Niemczech, zarówno na okraglaki, jak i drzewo tarte. Nie mniejsze były korzyści i dla Polski. Wywóz drzewa jest bezsprzecznie najważniejszą pozycją w polskim bilansie handlowym. W ostatnich latach wartość tego wywozu wynosiła około jednej czwartej wartości całego eksportu. Rynek niemiecki jest najbardziej naturalnym i najbardziej korzystnym rynkiem zbytu dla polskiego przemysłu tartaczego. Wyniki polsko-niemieckiego handlu drzewnego, za czas trwania umowy drzewnej, przedstawiają się w sposób następujący: od grudnia 1927 r. do listopada

1928 r. zakupiły Niemcy z Polski ogółem 2.899.200 m³ drzewa. Z tego było 1.179.600 m³, czyli 40% drzewa nieobrobionego i 1.709.500 m³, czyli 60% drzewa tartego.

W roku 1927, w okresie, gdy umowa drzewna nie była jeszcze wprowadzona w życie, stosunek drzewa nieobrobionego i tartego był odwrotny. Dowóz drzewa tartego z Polski do Niemiec był wówczas zasadniczo zakazany. Jednakże, wskutek istniejącego zapotrzebowania, udzielano — od przypadku do przypadku — pozwoleń na przywóz drzewa tartego szeregowi polskich tartaków, położonych głównie w Polsce zachodniej i na Górnym Śląsku polskim. W okresie od grudnia 1926 r. do listopada 1927 r. import drzewa tartego z Polski wyniósł 1.103.800 m³, gdy drzewa nieobrobionego sprowadzono w ilości 1.103.800 m³.

Polsko-niemiecka umowa drzewna spowodowała zupełne przekształcenie tych stosunków. Podczas trwania umowy drzewnej bardziej wartościowe drzewo tarte osiągnęło trzy piąte udziału w ogólnym wywozie drzewa z Polski do Niemiec, zamiast poprzednich dwu piątych, wskutek czego podniosła się średnia wartość polskiego eksportu drzewnego. Poza tem jednakże wzrosła ogólna wartość eksportu drzewa tartego, gdyż otrzymywane na rynku niemieckim ceny są znacznie większe od cen, osiaga-

nych przy eksporcie zamorskim, np. do Angli i Holandji. W uzupełnieniu umowy rządowej zobowiązały się koleje obu państw do niewprowadzania zarządzeń, któreby sprzeciwiały się wytycznym tej umowy.

Dojście do skutku umowy drzewnej pomiędzy Polską a Niemcami i przedłużenie jej pomimo niewyjaśnionego stanu rokowań w sprawie traktatu handlowego dowodzi, że polsko-niemiecki obrót drzewny jest obecnie koniecznością życiową dla gospodarki obu krajów, wymagającą uregulowania nawet poza obrębem ogólnego traktatu handlowego. Powrót do stosunków z przed okresu zawarcia umowy przyczyniłby się prawdopodobnie do zaostrenia rozporządzeń, powodując podrożenie wywozu drzewa nieobrobionego z Polski. Następstwem tego byłaby w Niemczech zwykła tendencja na ceny drzewa, zarówno nieobrobionego, jak i tartego. Groziłoby więc Niemcom podwyższenie kosztów budownictwa o 200 milionów mk, jeśli się przyjmie, że zużycie drzewa w Niemczech na cele budowlane wynosi około 20 milionów m³, i, że ceny drzewa uległyby zwyżce o 10 mk. na 1 m³.

Przez przedłużenie umowy drzewnej Polska ze swej strony zabezpieczona jest od załamania się bilansu handlowego, którego niezwykle wysokie saldo pasywne w r. 1928 stanowiło poważną troskę polskich sfer gospodarczych. St.

Z rynku materiałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJALY BUDOWLANE.

Poznań, 26. 3. Firma Gustaw Glaetzner, centrala materiałów budowlanych i dachówek, Poznań, notuje następujące ceny: cegły murarskie „ilówki“ za tysiąc sztuk zł 70, cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk zł 70—80 loco cegielnia; dachówki karpiówki I kl. za tysiąc sztuk zł 150 loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. zł 4,15 dla odsprzedawców, zł 4,40 dla konsumentów loco Wapienno lub Piechcin; cement portlandzki przy dostawie wagonowej loco wagon Poznań za 100 kg. bez opakowania zł 9,40, osobno za opakowanie w beczkach zł 1,90, w workach papierowych zł 1,10 za 100 kg. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: cement portlandzki za beczkę 180 kg. zł 22,50, za beczkę 200 kg. zł 24,50, za worek 50 kg. zł 6; wapno palone za 50 kg. zł 2,60; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. zł 12; papa dachowa za m. kw. nr. 80 — zł 1,05, nr. 100 — zł —,87, nr. 125 — zł —,74, nr. 150 — zł —,65, nr. 175 — zł —,58, nr. 200 — zł —,54; papa izolacyjna za m. kw. zł 2,50; smoła destylowana za 100 kg. netto zł 29, beczka osobno zł 16, lepnik za 100 kg. brutto/netto zł 30, trzcina sufit. w wałkach po 20 m. kw. z drutem ocynkowanym zł 4,50, z drutem żarzonym zł 4,20 za wałek; przy dostawie całowagonowej ceny odpowiednio niższe.

TENDENCJA NA ŚWIATOWYCH RYNKACH SUROWCA.

Rozwój cen na światowych rynkach surowca kształtował się w pierwszej połowie marca korzystnie, w związku z wznowieniem zapotrzebowaniem przemysłów przetwórczych. Jedynie na niektórych rynkach wytworów roślinnych, pozostających pod wpływem nadprodukcji, poziom cen nie wykazuje dostatecznej poprawy.

Węgiel. Ogólna tendencja rynków węglowych mocna. obroty portów węglowych powracają powoli do normy, po tegorocznej przerwie, wywołanej lodami, które zahamowały na dłuższy czas żeglugę. Na rynku angielskim w dalszym ciągu ożywienie. Wyjątkowo silny popyt na wszelkie gatunki spowodował częściową zwyżkę cen. W związku z tem, w najbliższych tygodniach ma być uruchomionych szereg kopalń obecnie nieczynnych.

Na rynku belgijskim mocna tendencja zarysowała się jeszcze silniej, niż dotychczas. Całkowite wyczerpanie zapasów węgla zarówno w handlu, jak i u konsumentów zapewnia kopalniom dobrą koniunkturę na dłuższy przeciąg czasu.

Żelazo i stal. Na rynkach żelaza i stali notowano znaczne uspokojenie. Zapotrzebowanie przemysłu przetwórczego zdaje się być dobrze nasycone. Bardzo dobrze rozwija się koniunktura dla angielskiej

Gaspariego - wysoko wydajne rozdrabniacze zwirowe D.R.P. °

7013 c

produkuje nadzwyczajnie

Szczególne zalety:
nadawanie surowca bez przerwy,
szpalta bez zimany,
kurzozszczelene zamknięcie,
bez popędu kół zębatych,
popęd spokojny,
największa wydajność i
największa pewność ruchu

Prosimy zażądać naszego katalogu 43

Dr. Gaspary & Co. Markranstädt
koło Lipska

Znana w całym świecie fabryka, jako specjalistka dla przemysłu rozdrabniającego, budowlanego, dla sztucznych kamieni i dla przemysłu chemicznego.

Nagrodzony „ZŁOTYM MEDALEM” na Wystawie Budowlanej VI Targów Wschodnich we Lwowie

HYDROFUGE „CASTOR”

ZABEZPIECZA OD

WILGOCI

przeciekania, wstrzymuje ciśnienie WODY we wszystkich przypadkach, jako to: izolacji rezerwoarów, murów, kanałów, basenów, tuneli, tarasów, fasad, szczytów i fundamentów

W LONDYNIE przy placu Piccadilly CIRKUS

największa z istniejących KOLEJ

podziemna została uszczelniona hydrofuge CASTOREM

Hydrofuge „CASTOR“ dodaje się do zaprawy cementowej

Posiada na składzie: 7151

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE MAURYCY KARSTENS

Sprzedaż: w Warszawie, ul. Koszykowa 7. Tel. 27-95.

W Krakowie: Biuro „CASTOR“, ul. Kleparz 5, Tel. 218

W Katowicach: inż. Kazimierz Wretowski, Gen. Zajęczka 19. Tel. 14-15.

W Poznaniu: „Materiał Budowlany“ Sew. Mielżyńskiego 23. Tel. 29-76 i 38-74

surowców. Na rynku rodzimych występuje brak sztywienia. Zamówienia krajowe znaczące — eksport nie pokrywa tych niedoborów.

Cynk. Pomimo naogół lepszej konjunktury, ceny utrzymują się na niezmiennym poziomie.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 25. 3. 29. Ceny orientacyjne na metale. Warszawa notuje: blachy mosiężnej zł 4,40, blachy miedzianej zł 5,90, prętów mosiężnych zł 4,—, prętów miedzianych zł 6,—, blachy aluminiowej zł 6,75, ołowiu zł 1,35, cyny Banka lub Straits zł 11,75 za kg.

Katowice, 25. 3. Surowka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwa dla Sprzedaży Surowki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł loco stacja wysyłająca.

Katowice, 25. 3. Wobec znacznej zwyżki na metale, zwłaszcza na miedź na giełdzie londyńskiej w odlewniach tutejszych nastąpiła dezorientacja co do cen na odlewy. Ostatnia zwyżka około 20 proc. nie pokrywa już podniesienia się cen na surowe metale i zachodzi potrzeba dalszego podniesienia cen odlewów metalowych.

Warszawa, 25. 3. Cena odlewów żeliwnych. Według notowań Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, cena odlewów żeliwnych surowych dla Warszawy, wynosi od dnia 1. 8. 1928 od 0,68 zł do 1,40 zł za 1 kg. loco fabryka. Cena rur żeliwnych. Centralne biuro sprzedaży Polskich Odlewni Rur w Warszawie notuje następujące ceny w zł za 100 kg., obowiązujące do odwołania: Rury wodociągowe (stojąco-lane) zł 58,50, plus dopłata rozmiarowa. Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł 13 do 25 drożej za 100 kg. Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnowagonowych zamówieniach.

Bydgoszcz, 25. 3. Ceny hurtowe loco skład w Bydgoszczy za 1 kg. Blacha-miedziana 1 mm. zł 7,00, mosiężna 1 mm. zł 5,50, ocynkowana 1 mm. zł 1,32. Druk miedziany 1 mm. zł 7,50, mosiężny 1 mm. zł 6, ceny za 100 kg. Blacha dachowa (czarna) 1 mm. zł 92,50, pół mm. zł 111, 3—4 mm. 85,10, 5—6 mm. 66,34. Cyna Banca zł 12 za 1 kg. Ołów zł 1,10—1,05 za 1 kg.

Warszawa, 25. 3. Ceny odlewów ze stopów specjalnych. Koło odlewni metali półszlachetnych notuje za 100 kg. w złotych następujące ceny odlewów ze stopów specjalnych, przepisanych przez Ministerstwo Kolei Żelaznych dla taboru P. K. P. Bronz panewkowy VII 520 zł, osprzętowy VIIa 489 zł, fosforowy VIIa 525 zł, mosiądz VIII 381 zł. Cena odlewów z metali półszlachetnych, notowano: armaturę mosiężną 4 zł 50 gr., armaturę brązową 5 zł 50 gr., fosforbrązową 6 zł 15 gr., odlew mosiężny galanterijny 6 zł 60 gr. Ceny powyższe za 1 kg. loco fabryka bez opakowania za gotówkę. Ceny odlewów glinianych. Warszawskie odlewnie notują ceny surow. odlewów glinianych (aluminowych) od 10 do 16 zł za kg. Cena odlewów drobnych i skomplikowanych dochodzi do 30 zł za kg.

Berlin, 25. 3. Metale Urz. Ceny w R. M. za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 228½, oryginalne aluminium hutnicze 98—99 proc. w blokach 190, d. t. o. w sztabach walcowanych i ciągnionych 194, nikiel czysty 98—99 proc. 350, antymon regulus 83—88, srebro w sztabach ca 900 77½—79¼ za kg., złoto (w wolnych obrotach) 2,80—2,82 za gram, platyna (w wolnych obrotach za gr.) 8—10.

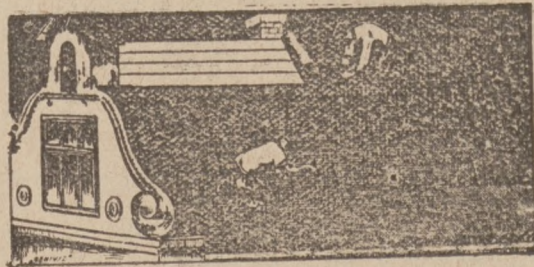
Katowice, 25. 3. Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje za tonę franco huta. Żelazo sztabowe — cena zasadnicza zł 350, żelazo formowe (do włącznie N. P. 24) 350, żelazo formowe (NP 26 i ponad) 390, bednarka gorąco walcowana 422,50, żelazo uniwersalne 390, blacha gruba (5 mm.) 525, drut walcówka (w jakości handlowej) 397,50; podkłady do rozjezdnic (miedziurkowane) 525, zwykłe łupki płaskie 490, łupki klinowe 515, podwójne łupki klinowe 532,50, podkładki równe 472,50, podkładki pochylone 525, płyty hakowe 820, łapki 980, prowadnice (walcowane) 462,50, szyny klinowe (nieobrobione) 462,50, szyny (poniżej 100 mm. wysokości) zł 385, do tego podkładki 462,50, łupki płaskie 462,50, łupki klinowe 515, podkłady 462,50, blacha do cynkowania dostarcza się w stanie żarzonem bez specjalnej dopłaty na żarzenie, przy innych natomiast zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm. — 10,345%, 0,875 mm. — 5,36%, 0,75 mm. — 4,68%, 0,625 mm. — 0,04%, 0,562 mm. — 4,05% — 0,50 mm. — 6,32%, 0,43 mm. — 1,88%, 0,375 mm. — 0,58%. Za blachy o grubościach nie wymienionych w powyższym zestawieniu, liczy się sąsiednią wyższą dopłatę. Cena blach 2 razy dekapowanych (efektryczne) za 1 t. grubość: 0,32 do poniżej 0,35 mm. — Ł. 25,10, 0,35 do poniżej 0,37 mm. — Ł. 23,10, 0,37 do poniżej 0,40 mm. — Ł. 22,05, 0,40 do poniżej 0,43 mm. — Ł. 22, 0,43 do poniżej 0,50 mm. — 21,15, 0,50 do poniżej 0,55 mm. Ł. 21,10, 0,55 do poniżej 0,62 mm. Ł. 21,05, 0,62 do poniżej 0,75 mm. Ł. 21, 0,75 do poniżej 0,87 mm. — Ł. 20,15, 0,87 do poniżej 1 mm. — Ł. 20,10, 1 ponad 11 mm. — Ł. 20,05, za blachy okrągłe i półokrągłe dochodzi do powyższych cen nadpłata (Tiefstanzbeche) dolicza się 10%, blachy 1 raz dekapowane kosztują o Ł. 3 za tonę mniej, niż blachy 2 razy dekapowane. Do cen tych dla hurtowników dolicza się 2%.

ZŁOTY W DNIU 25 MARCA 1929 R.

Gdańsk przekaz 57,67—57,81, gotówka 57,70—57,84, Berlin przekaz na Warszawę 47,125—47,325, przekaz na Katowice 47,125—47,325; przekaz na Poznań 47,125—47,325, gotówka grube 47,00—47,40, Zurych przekaz 58,30, N. Jork przekaz 11,25, Budapeszt gotówka 64,10 do 64,40, Medjoan przekaz 214,50, Londyn przekaz 43,39, Bukareszt przekaz 1870, Praga przekaz 378,25.

SPECJALNOŚĆ! Ogniotrwała papa dachowa BEZSMOŁOWCOWA

KOLIBIT

nie wymaga konserwacji przez szereg lat, ani powlekania po wykończeniu pokrycia. Jest bezwoony, bo nie zawiera żadnych produktów smołowcowych. Dostarczamy także piaskowaną papę dachową marki 'ELASTYCZNA' izolacyjną, smołę prep., lepnik, karbolineum, gudron oraz asfalt naturalny, kit włókiennisty i t. d., wszystko z pierwszorzędnego materiału po umiarkowanych cenach. 7102

◆ Wystawiamy na P. W. K. maj—wrzesień 1929. ◆

Żądajcie opróbkowanej oferty.

Górnośląska fabryka pap pap dachowej i wyrobów chemicznych

KOSZYCKI I LIBER

Rok założenia 1901

Nowy-Bieruń G. Śl.

Materiały budowlane wszelk. rodzaju poleca

GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materiałów Budowlanych i Dachówek
Tel. 6580 POZNAŃ 3 Mielnicza 36 zał. 1907 r.
adr. telegraf. „Dachglazetner”-Poznań

Fabryka Kafli i Cegielnia

Oskara Arkina, Grodno

Zakłady fabryczne: ul. Górna 45, telef. 230.

Poleca

6707

Kafle berlińskie i kwadratowe, polewane i niepolewane różnych gatunków. Wyrób specjalnych przenośnych piecyków kafiow ch.

Cegła ręcznego i maszynowego formowania.

Elektrownia miejska w Zamościu ogłasza

KONKURS

na budowę linii przesyłowej wysokiego napięcia 15 000 volt z Zamościa do Izbicy, oraz podstacji i transformatorni.

Długość trasy 23 klm. — Oferty należy składać do dnia 5. IV. br. — Szczegółowy kosztorys bez cen można otrzymać w biurze Elektrowni. — Roboty winny być wykonane z materiałów krajowych do dnia 10 czerwca 1929 r.

Oferty w zapieczętowanych kopertach należy kierować do Magistratu m. Zamościa z zaznaczeniem „Oferta na budowę linii do Izbicy“.

KONKURS

Urząd gminny w Borku Fałęckim ogłasza konkurs na budowę szkoły powszechnej 7-mio klasowej, bliźniaczej, 2-ch piętrowej.

Plany i warunki do przejrzania w urzędzie gminnym w Borku Fałęckim codziennie w godzinach urzędowania od 16—18 prócz soboty, niedzieli i świąt, do dnia 10. IV. 1929.

Zwierzchność gminna w Borku Fałęckim.

KONKURS

Rada Szkolna w Skórczewie, poczta Poznań, stacja kolejowa Plewiska, ogłasza konkurs na założenie gromochronów na szkole. Oferty do 5 kwietnia 1929 r. na ręce przewodniczącego.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć w dniu 4 kwietnia 1929 r.

PRZETARG PUBLICZNY

na budowę przyczółków i filarów mostu na Wiśle przy st. Strumień w km. 9 + 92,80/10 + 96,10 linii Warszowice-Chybie o rozpiętości w świetle 47,0 m. + 5 × 940 m. Szczegóły przetargu ogłoszono w „Monitorze Polskim” nr. 60 z dnia 13. 3. 1929 r. i w „Epoce” nr. 70 z dnia 12. 3. 1929 r.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

5. Okręgowe Szefostwo Budownictwa ogłasza

PRZETARG

na wykonanie remontów:

1. Koszar Chodkiewicza na dzień 4 kwietnia br.
2. Koszar Bema (roboty dekarские) na dzień 5 kwietnia br.
3. Koszar Kościuszki na dzień 6 kwietnia br.

Przetargi odbywać się będą w 5 Okr. Szefostwie Budownictwa o godzinie 10-ej.

Wszelkich informacji i druki udziela 5 Okr. Szef. Bud. w godzinach urzędowych do dnia 4 kwietnia br.

Wadium wynosi 3 proc. oferowanej kwoty.

Szef. Budownictwa O. K. Nr. 5.

(—) Inż. Hackbeil, pplk.

SPRZEDAŻ SAMOCHODÓW, ROWERÓW ITP.

Szefostwo Służby Samochodowej O. K. Nr. X w Przemyślu, sprzedaje na drodze ustnego przetargu 12 sam. osob., 1 sanit., 58 rowerów i pewną ilość gum w dobrym stanie.

Przetarg odbędzie się dnia 9. 4. 1929 r., o godz. 12-ej w Djonowym Zakładzie Samochodowym w Jarosławiu.

Tabor samochodowy, oraz gumy można oglądać codziennie, począwszy od dnia 26. 3. do 4. 4. w godz. od 9-ej do 12-ej, z wyjątkiem niedziel i świąt.

PRZETARG BUDOWLANY.

Publiczny przetarg ofertowy rozpisuje Urząd Budowy Gmachów Państwowych w m. st. Warszawie na budowę państwowego domu mieszkalnego dla urzędników państwowych na Żoliborzu na działce VIII w Warszawie.

Słabe kosztorysy, oraz warunki przetargowe otrzymać można w biurze Urzędu Budowy przy ul. Długiej nr. 50, II p.

Oferty składać należy do dnia 4 kwietnia 1929 r. do godziny 12-tej w południe w biurze urzędu.

Dyrekcja Kolei Państw. we Lwowie ogłosiła

PUBLICZNY PRZETARG

na dostawę kostek brukowych, z terminem wniesienia ofert do dnia 8 kwietnia 1929, godzina 12 w południe.

Blizsze szczegóły przetargu zamieszczone są w „Monitorze Polskim” nr. 60 z dnia 13 marca 1929.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Urząd Wojewódzki, Dyrekcja Robót Publicznych w Krakowie rozpisuje publiczny przetarg na dostawę materiałów budowlanych do regulacji rzek i potoków na rok budżetowy 1929-30.

Przetarg odbędzie się w Dyrekcji Robót Publicznych w biurze Oddziału Wodnego w Krzysztoforach w następujących dniach:

1. 3-go kwietnia dla Państwowego Kierownictwa Budowy w Grybowie,
2. 4-go kwietnia dla P. Zarządu Wodnego w Jasle,
3. 5-go kwietnia dla P. Kierownictwa Budowy w Dębicy,
4. 6-go kwietnia dla Sekcji Konserwacji Publ. Rob. Meljoracyjnych w Tarnowie,
5. 8-go kwietnia dla P. Z. Wodnego w Bochni,
6. 9-go kwietnia dla P. Kierownictwa Budowy w Mszanie Dolnej,
7. 10-go kwietnia dla P. Kierownictwa Budowy w Myślenicach,
8. 11-go kwietnia dla P. Zarz. Wodnego w Oświęcimiu,
9. 12-go kwietnia dla P. Zarz. Wodnego w Wadowicach,
10. 13-go kwietnia dla Kierownictwa Regulacji Machochy w Kętach,
11. 15-go kwietnia dla Kierownictwa Regul. Rudawy w Krakowie,
12. 16-go kwietnia dla P. Z. Wodnego w Nowym Sączu,
13. 17-go kwietnia dla P. Z. Wodnego w Żywcu.

Szczegółowe warunki dostawy będą do przejrzania w godzinach urzędowych w powyższych urzędach technicznych.

Za wojewodę: Inż. H. Dudek m. p.,
dyrektor Robót Publicznych.

PRZETARG

na urządzenie ogrzewania centralnego i wentylacji gmachu.

Wileński Urząd Wojewódzki (Dyrekcja Robót Publicznych) ogłasza pisemny przetarg ofertowy na urządzenie ogrzewania centralnego i wentylacji gmachu Zakładu Anatomji Opisowej U. S. B. w Wilnie.

Przetarg odbędzie się w dniu 4 kwietnia 1929 r. o godz. 13 w Dyrekcji Robót Publicznych w Wilnie przy ulicy Magdaleny 2, pokój nr. 78:

PRZETARG NA SPRZEDAŻ LOKOMOBIL I MASZYN TORFOWYCH.

1 Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Warszawie, ul. Przejazd 15 ogłasza na dzień 16. 4. 1929 r. godz. 12 nieograniczony przetarg na sprzedaż lokomobil i maszyn torfowych.

Szczegółowe warunki przetargu są do nabycia w I-Okr. Szef. Budownictwa codziennie od godziny 11 do 13 za wyjątkiem środy i soboty.

PRZETARG

na instalację wodociągów, centralnego ogrzewania, światła elektr. etc.

Powiatowa Kasa Chorych w Starym Samborze ogłasza przetarg na:

1. instalacje wodociągów i urządzeń sanitarnych,
2. centralne ogrzewanie i łazienki,
3. kanały zewnętrzne i wewnętrzne,
4. instalację światła elektrycznego.

Blizsze informacje, plany i warunki wydaje kierownik budowy, architekt Plefkiewicz w Miejskim Biurze Budowlanym w Samborze.

LICYTACJA NA SPRZEDAŻ RÓŻNYCH MATERJAŁÓW.

W dniu 26 kwietnia 1929 r. o godzinie 9 rano na stacji kolejki wąskotorowej Rypinin Skrwilno w Rypinie i koło magazynu kolejkowego w łaźni dezynfekcyjnej w Rypinie odbędzie się licytacja publiczna na tabor kolejkowy, narzędzia kowalskie i materiały, a mianowicie: 1 parowóz, 200 wózków 4 osiowych, 4 wózki robocze, 1 dreznina, 1 wóz osobowy (rozpiętość toru 600 mm.), narzędzia kowalskie, żelazo, stal, drzewo itp. Cena wywoławcza wszystkich obiektów wynosi 14 000 zł, jednak licytacja odbywać się będzie na poszczególne objekty, które nabywać będzie można osobno.

Wydział Powiatowy w Rypinie zastrzega sobie możliwość sprzedania powyższych obiektów z wolnej ręki. Informacje w Kierownictwie Budowy Kolejki, Starostwo pokój nr. 27.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Warszawie ogłasza publiczny przetarg pisemny na wykonanie robót II-ej serii przy budowie przyczółków i fundamentów pod kolumny dla wiaduktu na ul. Piłsudskiego w Sosnowcu.

Oferty tylko na całość robót należy składać do godziny 15-tej dnia 4 kwietnia 1929 r., do skrzynki, znajdującej się w korytarzu biura Wydziału Zasobów D. K. P. w Warszawie, Aleja Jerozolimska Nr. 1-3.

Z powodu przebudowy młyna mam na sprzedaż

maszynę parową

o sile ca. 120 P.S. z kondensacją rok budowy 1900 w firmie Pehold - Berlin, jedną **pompe parowa**, 2 **wysięwacze** 4 działowe i rozmaite armatury do kotła parowego. Mam także jedną **maszynę parową** o 35 P.S. komplet z kotłem, rok budowy 1900 we firmie Zobel - Bydgoszcz. Zgłoszenia przyjmuje tylko osobie, na listy nie odpowiadam.

7144

A. Piontek, Skórcz, pow. Starogard (Pomorze)

Fabryka maszyn rolniczych

z odlewnią w Poznańskim, zatrudniająca 70 ludzi, w pełnym biegu, od zaraz do wydzierżawienia lub na sprzedaż. Potrzebna gotówka 50 - 70 tysięcy zł. Oferty pod „Fabryka” do IRO Instytut dla Reklam i Ogłoszeń, Bydgoszcz.

7190

PŁUG PAROWY

kompletny garnitur do sprzedania.

Składa się z 2 ch

lok mobilny parowych

(traktorów) każda o sile 90 HP, z dwoma liniami po 55 m. dł.

1 pluga sześciokobowego podwójnego,

1 kultywatora 13 zębowego,

1 brony 4.800 mm. szerokiej,

1 walca 6-pięściennego,

1 wozu osobowego

z urządzeniem do spania na 6 osób,

Wydajność pracy pluga 8 ha dziennie.

Fabrykat Awelin z Pover, Anglja, Używany, w bardzo dobrym stanie.

Łask. zapytania prosimy skierowywać pod adresem:

„VIS”, Fabryka Maszyn i Odlewnia

Stanisławów

7145

STACJO NOWANĄ LOKOMOBILE

Lanza 1909-26/3.4/42 PS, stacjonarową lokomobile Lanza 1890-28/3.4 PS, trak fabr. Blumwe 850 mm., trak fabr. Lein 450 mm., strog gładzik fabr. Kirchner'a 500, pięć wahadłowa fabr. Teichert'a 500, autom. oszarżkę pil, mar. i Fontain, silnik Deutz-Diesel'a 25 PS leż., m a korzystnie do sprzedania. 7129

EPP, GÜRlich & CO, Stuthof - Gdańsk

Fabryka

MASZYN Z ODLEWNIĄ

w mieście 10 000 mieszkańców, natychmiast na sprzedaż, z powodu choroby w rodzinie. Fabryka zatrudnia 60 pracowników Fabryka położona idealnie, prawie bez konkurencji, oraz zaprowadzona bardzo dobrze.

Oferty do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego” pod nr. 7180.

Komin

fabryczny żelazny

wysokość 30 metrów, o średnicy 800 mm., poszukują wydzierżawić zakłady przemysłowe na krótszy okres czasu bieżącego sezonu. Zgłoszenia pospieszne z podaniem warunków przesłać pod O. W. nr. 7179 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego”

3 motory na prąd stały

1.8 P.S. 440 voltów, 2.25 P.S. 440 voltów, 3 P.S. 440 voltów ma na sprzedaż

Fabryka czekolady i pierników, GUSTAW WEESE
Toruń-Mokre 7186

Urządzenie tartaku

zaraz do sprzedania w całości lub częściowo: 1 trak całopienny, 750 rozp. r., fabrykat Blumwe, rok budowy 24. 1 piła taśmowa do kłoców, 1100 średnica wałków, fabrykat Kirchnera. 1 piła taśmowa rozdzielna, 1100 średnica wałków, fabr. Kirchnera. 1 piła - zacinaarka, różne piły tarzowe. 1 piła krawędna z stołem tocznym. 1 szlifierka z piłą taśmową. 1 dźwigarka. 1 bezkompresorowy motor Diesel'a, Benz 28 P.S. 1 motor Diesel'a Pauksch. 50 P.S., prócz tego silniki elektryczne 220 380 Volt, pędnie, krążki pasowe, pasy zapędne i t. p.

Wszelkie maszyny są w stanie użytkowym i wartość ich po części jak nowych. Oferty za nr. 7187 do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego”, Poznań, Wielka 10.

Kopiarka-malpiarka

7173

Kirchnerowska nowa do sprzedania.
Warszawa, Elektoralna 3. m. 1

Większą ilość
RUR miesięcznik platerowanych 19 mm Ø sprzeda
korzystnie.

L. MARDEWALD, Bydgoszcz, Mazowiecka 7. 7182

Okazja!

Okazja!

Pare wagonów stali zagran.

(Poldi, Böhler) sprzeda w całości lub częściowo

Polskie Towarzystwo Handlowe S. A.
KRAKÓW, ulica Stawkowska nr. 1.

Wymiary:

STAL MASZYNOWA zagraniczna: „Poldi“, „Böhler“
płaska: 25 × 12, 28 × 12, 30 × 12, 40 × 18,
25 × 14, 28 × 14, 30 × 15,

kwadrat: 10, 14, 16, 17, 18, 20, 30 mm,

STAL NARZĘDZIOWA:

kwadrat: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28,

okrągła: 12, 19, 21, 36, 40,

płaska: 26 × 16.

7193

Kocioł parowy

do mleczarni fabr. Marschall, w dobrym stanie,
z powodu założenia prądu elektrycznego, oraz
PRASA do słomy okazynie na sprzedaż

7195

Dominum Pniewite, Kornatowo (Pomorze).

Sprzedam jeden **KOCIOŁ PAROWY**
(Wellrohr) 6 atm., 38 mtr. □, wodne ogrzewanie, pa-
rowa maszyna Pauksch 40 K. M., 4 żelazne zbiorniki
pełne do wody od 4.000 do 10.000 litr., 2 zbiorniki
zupelnie zamknięte, 2 parowniki do kartofli: 1) na
5 atm. i 4 00 litr., 2) na 6 atm. i 2000 litr., chłodnica
(Vormaischbottich) z rurami z miedzi. Podane rzeczy były
używane w gorzej, ale są w dobrym stanie. 7191

W. SEROKA - GĄSKI, poczta Parchanie

10 ton rur żarowych

w długościach 4 mtr. średnicy wewnętrznej około
120 mm, używanych lecz w dobrym stanie sprzeda

B. Paruszewski, Bydgoszcz, Rynek Żbożowy 9

Mechaniczna Fabryka Siatek Drucianych i Hodowla zwierząt
futerkowych. 7199

PILNIKI

W naszym rejonie pozyskać możemy b. po-
ważnych odbiorców na pilniki. Łaskawe zgło-
szenia do administracji niniejszego pisma pod
„Rejonowe przedstawicielstwo“ nr. 7177.

Przedstawiciela

na maszyny narzędziowe

nowe i używane od 1. kwietnia r. b. na

Poznań i polski Górny Śląsk specjalnie Katowice

poszukują wielkie pierwszorzędne zakłady
niemieckie. Interesenci zechcą oferty swe
z dokładnym podaniem dotychczasowej czyn-
ności i referencjami oraz załączeniem foto-
grafii przesłać pod nr. 7168 do administracji
„Rynku Metalowego i Maszynowego“

Rowerów

składu **przedstawicielstwa** poszukujemy.
Sprzedaż większej ilości w sezonie zapewniona.
Zgłoszenia do administracji niniejszego pisma
pod „SKŁADNICA“ nr. 7176.

Wystawa Krajowa!

Dom Handlowy w Poznaniu posiadający biura
w śródmieściu, składnicę z boczną kolejową
przy gł. dworcu i odpowiedni kapitał obrotowy

przyjmie reprezentację

lub **WYŁĄCZNĄ SPRZEDAŻ** dla poważnej wy-
twórni krajowej. Referencje pierwszorzędne.
Łaskawe zgłoszenia pod „Współpraca“ nr. 7140
do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“

Handlowiec - technik

z akademickim wykształceniem, dzielny
organizator — reprezentatywny — ustosun-
kowany przyjmie **przedstawicielstwa**
tylko poważnych fabryk i firm na Polskę
Zachodnią. Biura i składnice w śródmieściu
Poznania do dyspozycji. Propozycje do
„Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod
„Skuteczna praca“ nr. 7133

FACHOWIEC

dokładnie obeznany z produkcją
drotu żelaznego i gwoździ do
nowo zakładającej się fabryki,
jako kierownik techniczny poszu-
kiwany. Zgłoszenia z odpisami
świadectw i podaniem curriculum
vitae, kierować prosimy do adm.
niniejszego cz. pisma pod „Fa-
chowiec“ nr. 7150

Dla Panów Wystawców mam

2 pokoje

(501)

do oddzierżawienia na czas wystawy, na 3-5 osób.

St. Surma, Poznań, św. Józefa 6 II. p. z frontu

KUPNA

Tokarnie 1,50—2 mtr., **kupie**
Hermann Seehawer, Więcbork, (Pom.) Telef. 53.

Ciągarka (Grab-Zug)

używana w dobrym stanie do ciągnięcia drutu do \varnothing 12 mm natychmiast poszukiwana. Oferty „Zobój” Gru-
dziaźdz Kwiatoła 17. 7209

7183

POSZUKUJEMY

lokomobile

80-120 HP, w dobrym stanie.

Wytwórnia skrzyń, Zarszyn koło Sanoka.

? Skrzynka zapytań ?

z dziedziny porad fachowych
i źródeł zakupów.

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4361. firmy, dostarczającej pastę do srebrzenia na zimno przez nacieranie metalu cynkowego i cynowego.

Nr. 4483. fabryki, wyrabiającej tarcze zegarowe (Zifferblatt) do hektaromierzy.

Nr. 4503. krajowej fabryki, dostarczającej klucze do zamków do szaf i szuflad.

Nr. 4519. fabryki krajowej, wyrabiającej płomby ołowiane z drutem.

Nr. 4529. firmy, dostarcz. koneweczki „Frenkla”.

Nr. 4580. Firmy dostarczającej bednarki zimno walcowane z jednej strony karbowane (nacinane w dowolnych wzorach), grubość około 1,3 do 1,5 mm., szerokość 33 mm.

Nr. 4622. firmy, dostarczającej lepsze pługi motorowe na teren górzysty możliwie z zapędem ropnym.

Nr. 4629. fabryki, dostarczającej ośrubowania z blachy bielonej dla opakowań blaszanych (Verschraubungen aus Weisbl. für Blechembalagen).

Nr. 4680. firmy, która reperuje, odnawia, sprzedaje hurtownie używane maszyny do szycia „Singer”.

Nr. 4682. firmy, wyrabiającej pluskiewki (wkładki w słupy cementowe parkanowe do przymocowania siatki drucianej).

Nr. 4696. fabryki lub hurtowni, mogącej dostarczyć pierścienie samosmarujące (Schmierringe).

„R. Met.”

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: $\frac{1}{4}$ str. 130 zł. $\frac{1}{2}$ str. 75 zł. $\frac{3}{4}$ str. 45 zł. $\frac{1}{8}$ str. 25 zł. $\frac{1}{16}$ str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z różnych fotografii po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązuja powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestiach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.

Kupię zegar blaszany

reklamowy, jaki dawniej firma „Sulima” fabryka papierosów dodawała bezpłatnie swoim odbiorcom. Oferty do adm. „Kupca” Poznań, Wielka 10 pod nr. 5561

Kupię traktor „Lanza”

oraz ~~docię~~ 5 ton. używane lecz w dobrym stanie. Zgł. do adm. R. Met. i Masz. pod „Traktor” nr. 7212

Kupię **tarcz pasowa** 850 x 200 x 100 mm, tarcz linową 1700 mm, używane lub nowe. **Fr. Matysiak, Wolsztyn.** 7214

Poszukujemy

maszyny parowej

w dobrze utrzymanym stanie, leżącej na parę sytą lub przegrzaną 20 do 25 P.S. Łaskawe oferty z podaniem bliższych danych uprasza **Mleczarnia Spółdzielcza Ośniszczewko, powiat Inowrocław** 7169

Nr. 4699. firmy, wyrabiającej blachę cynkowa falista.

Nr. 4701. fabryki, wyrabiającej figury gipsowe.

Nr. 4702. firmy, dostarczającej młotki pneumatyczne lub sprężynowe do klepania blachy szwejsowanej od pasa.

Nr. 4703. firmy, dostarczającej noże do krajania drutu $\frac{1}{2}$ cm. i bednarki.

Nr. 4705. fabryki, wyrabiającej listewki i inne przybory do okien wystawowych.

Nr. 4706. fabryki, wyrabiającej surowe klucze do zamków do drzwi i szuflad.

Nr. 4709. firmy, dostarczającej blaszane formy do fabrykacji rur cementowych.

Nr. 4710. firmy krajowej lub zagranicznej, dostarczającej aparaty do wytwarzania olejków eterycznych z kosodrzewiny i t. d.

Nr. 4711. firmy krajowej lub zagranicznej, dostarczającej kompletne urządzenia do wyrobu celluloz.

Nr. 4718. firmy, dostarczającej urządzenia do poniklowywania.

Nr. 4725. fabryki, która wyrabia płyty szamotowe, cegły, makę i t. d.

UPRASZA SIĘ O PODANIE:

Nr. 4694. która z fabryk drobnych artykułów metalowych sztancowanych wytwarza lub dostarcza z blachy syreny, świstawki i t. p. artykuły, jako części składowe do fabrykacji artykułów karnawałowych. (Wzór można zobaczyć w Administr. naszego pisma).

Nr. 4721. która odlewnia żelaza wykonałaby odlewy cylindrów do kół motorowych wedle dostarczonych modeli.